23

DISPUTATIO MEDICA
DE
CORPULENTIA NIMIA

qvam
Conſenſu Gratioſisſimi Senatus
Aſclepiadei
SUB PRÆSIDIO
MICHAELIS ETTMüLLERI
Philoſoph. & Medic. Doctoris
Publicæ placidæqve Philiatrorum Diſqviſitioni
ſubmittit
Autor & Reſpondens
GEORGIUS MELCHIOR Widemann/
Plaviâ Variſcus.
Ad diem XIX. Auguſt. Anno 1681.
H. L. Q. C.

Typis Krügerianis.

PRÆFATIO.

DUm non *vivere*, ſed *valere*, *vitæ* eſſe, rectè dicitur, qvibusvis valetudinis proſperæ cultoribus, illud HIPPOCRATIS *6. Epid. ſ. 4. §. 20: Sanitatis ſtudium eſt, non ſatiari cibis, & impigrum eſſe ad labores*, oraculi inſtar meritò inſervire debet. Qvantum enim pro conſervandâ vitâ, cujus omnis mora in perpetuo fluxu conſiſtit, nutrimenti valet aſſumtio, tantum ejusdem diuturnitati ac integritati detrahit nimia illius ingeſtio. Vigor pariter totius corporis, qvem motus benè ordinatus conſervat florentem, enervatur inſigniter & langveſcit ſub otij, qvietisve torpore. Alimento ſanè reſarciuntur qvilibet, naturæ ex lege qvos patitur machina corporea defectus, & attritu qvaſi mutuo, qvicqvid deperit ejus partibus, illius ope redintegratur: modo prius, qvod minus illis aſſociabile exiſtit, per prævias alterationes digeſtionum beneficio, qvibus utile, qvod eſt, ab inutili ſecernitur, appropriatum redditum fuerit. Aſt ubi infarciuntur nimiâ ſatietate digeſtionum officinæ, & obruitur vis fermentorum alterativa, haud

 benè

benè ſubacta aſſumta, aliena ſub texturâ hinc inde diſtributa, vitiant ſtructuram naturalem organorum corporis, & ceu ædificium, ex lignis ac lapidibus non benè cohærentibus conſtructum, neceſſariò minatur ruinam. In qvem finem finge automaton, cujus rotulam qvandam vel pulviſculus caſu illapſus in motu tantillum remoratur, vel cujus ſpiram aut alligatum funiculum veæ qvædam guttulæ forſan irrorando, illam in elatere, hunc intenſione alterant, vel cujus remoram altero ſui extremo aliqvantulum rubiginis ſordidæ infecerit, qvicqvid horum contigerit, neceſſe eſt, deficere artificioſum adeò opus à regulari ſuo motu, & tandem penitus qvaſi exanimari. Nullum artificioſius fingi poteſt automatum, præ noſtro corpore, cujus tot partium ſunt particulæ, omnes ut ſapientisſimè fabricatæ, ita mille vitiis obnoxiæ, ut mirum videatur, vel per horæ momentum integram illam ex toto, citra morboſum defectum ſubſiſtere poſſe. Nil tamen æqve lædit easdem, ac qvod pro conſervatione illarum ſubminiſtratur nutrimentum, vitiatum ſi fuerit: cujus primarius error, eſt deficiens ſub digeſtionibus coctio, maximam partem ab illius copia natus. Adeò plures necat gula qvàm enſis: & cum totius *Diætes* cardo ſit ſobrietas, cum non tàm qvalitas, qvàm qvantitas alimentorum noceat, nihilominus in nullo crebrius peccatur, contra illius dictata, qvam hoc in puncto. Utut verò nullus hic committatur à ſanitatis ſtudioſo exceſſus, qvin tritum illud Germanorum benè obſervet, wenn es am beſten ſchmeckt / daß Er auf höre: nihilominus tamen qvibuslibet in aſſumtis, ut ſupra inſinuatum,

tum, præter homogeneum iſtud, noſtris conſtitutivis aſſimilabile, & heterogenei haud parum deprehenditur, cujus ſeqveſtrationi maturæ incumbendum, cum non minus noxium retentum, qvam ingeſtum vitioſum Oeconomiam noſtram turbet. Huic negotio apprimè confert motus partium corporis organicus, cujus auxilio, dum agitantur vehementius contenta corporis fluida per univerſum corpus, eo ipſo fortiori impetu & niſu ſubeunt tàm intimiores receſſus partium nutriendarum, qvam etiam cribra percolationi recrementorum heterogeneorum dicata, per qvorum poros illo ipſo conatu penetrant copioſius ſecernenda, & ita facilius ac uberius ſeparantur. Præſertim cum iſte motus contentorum progreſſivus, intendat ſimul motum inteſtinum molecularum minimarum, qvo ipſo ut aſſimilatio & exactior ſubactio particularum homogenearum ſeu miſcibilium ac nutritivarum promovetur in iisdem, ita feculentiæ illæ heterogeneæ, ad inſtar iſtarum in muſto vel cereviſia fermentantibus, ex aliarum conſortio extruduntur, ut præcipitatæ qvaſi ſecedant. Paucis me ut expediam, ut alimentum partium fluidarum immediatæ reſtaurationi objective, ita motus corporis, hujus aſſimilationi & purificationi inſtrumentaliter inſervit. Adeò ut motus vicarius revera ſit, cujusvis V. S. purgationis, alteriusqve ſangvinis correctionis, qvod ruſticorum & mechanicorum vegeta & robuſta cohors, palam teſtatur. Cum verò raro ſoleat obſervari conveniens diæta, qvin ſæpiſſimè aſſumtorum exceſſu, & excernendorum defectu peccetur, ea eſt Oeconomiæ noſtræ elegans directio,

ut qvod ſuperfluum eſt, modo haud nocivum ſit, ſubinde largius ſolidis adhæreſcat, & carnis aut pingvedinis forma, uberius corpus augeat. Cum v. à naturali Norma hoc ipſo deflectatur, vix citra periculum id fieri poteſt, uti in corpulentiori habitu omnibus obvium eſt. De qvo affectu cum qvædam pertractare ſit animus, vires ſubminiſtrante inprimis fideli DOMINI PRÆSIDIS, qva olim cum aliis uſus fui, informatione, cujus pariter conſilio & auxilio, ſub ipſo hoc conatu non parum ſublevatum me fateor, faxit Deus T. O. M. ut cedat

FELICITER.

CAP. I.
Pathologicum.
Art. I.
Naturam & Subjectum Corpulentiæ Nimiæ declarat.

§. I.

Corpus humanum ex ovo enatum, ut primitus mole eſt admodum parvum, ita ſucceſſivé alimenti beneficio & ſuſtentatur ſeu nutritur & augmentatur: actione eâdem, in nutrimenti ſaltem qvantitate majore vel minore differente; in ſolidis ſane ejus partibus, de qvibus ſpeciatim nobis agendum erit, manifeſtum eſt, qvod nutritio & auctio non niſi majoris & minoris ratione diſcriminentur, nutritio n. eſt talium inchoata auctio & auctio perfecta nutritio. Ne autem ambiguâ nutritionis acceptione decipiamur, inprimis monendum videtur, nutritionis rationem nunc à *fine* ejus à qvibusdam, nunc ad

ab aliis *à forma* deſumi: Ratione *finis* qvidem nutritio erit abſumtarum partium redintegratio ſeu reſtitutio. Sed anguſta nimis hæc ipſa videtur. Solidarum enim partium, qva talium, cum nulla ſit abſumtio, ut ut areſcant ſubinde humoris roridi nutritivi defectu, nulla qvoq; foret earum nutritio, qvod minus convenienter dici videtur. Ob id concinnius *à formâ*, ejusdem eſſentialis ratio deſumitur, qvâ ſub acceptione nutritio erit, nutrimenti in ſubſtantiam partis nutriendæ converſio. Jam verò corpus nutritur per totam vitam, ut conſervetur tale, qvale eſt, augmentatur verò ſaltem per ætatem accreſcentem, ut partes organicæ, machinam ejus componentes, debitam magnitudinem acqvirant, qvâ aptiores fiunt, ad actiones debitas, qvarum ſunt inſtrumenta, perficiendas. *Vid. Charleton. In Oeconom. animali Exercit. de Nutritione* §. 3. p. 4.

§. 2. Magnitudo partium debita, ex tribus dimenſionibus qvantitativis, longitudine latitudine & profunditate dimetienda, dependet à fundamentalibus partium ſtaminibus, qvæ nihil aliud qvàm *fibræ* eſſe videntur. Harum adeoqve longitudo, & major minorve extenſilitas, qvarumvis partium longitudinis normam præſcribit. Ipſa oſſa, qvæ & univerſi Trunci & hinc artuum longitudinem principaliter determinant, cum pro eorum conformatione corpus plus minus procerum, artusqve longiores aut breviores exiſtant, & ipſa primæ ſui compagis rudimenta à fibris habere, probabiliter videntur. Uti itaqve textura fibrarum ſecundum extenſilitatem in longum, longitudinis partium baſis exiſtit, ita earundem major vel minor numerus, ferè latitudinis ac profunditatis fundamentum conſtituit, qvum pro earum copia majori vel minori, ſimul neceſſario vel amplioribus circumſcribatur pars terminis, vel anguſtioribus coarctetur limitibus. Hiſce ceu fundamentalibus ac formalibus dimenſionis partium cujusvis cauſis, ſecundariò accedit, ceu materiale principium, ipſum partium nutrimentum, ſui appoſitione & aſſimilatione qvantitatem fibrarum, adeoqve & magnitudinem partium, in ſpecie ratione latitudinis & profunditatis, (qvæ dimenſiones diverſimodè mutabiles obſervantur,

longi-

longitudine parum, ac raro variante) vel augmentans ſui copioſiore diſtributione, & retentione, vel imminuens ſui defectu. Cùm veró neceſſe ſit, ut hoc ipſum intra poros & interſtitiola fibrarum & recipiatur & retineatur debito tempore, pro ſui nutritivo complemento, præſupponit hoc ipſo talem fibrarum illarum ſtructuram, qvæ ratione poculorum & promptè recipere, debiteqve retinere qveat hoc ipſum, adeoqve nec durior ſit illa, nec mollior, cum hæc nimii infarctus, illa denegatæ receptionis, occaſionem ſubminiſtrent.

§. 3. Jam vero, ſicut in ſtatu naturali, magna corporum tàm in longitudine, qvàm craſſitie eſt varietas, ex ſpiritu genitali ſeu ſeminali, & inde dependente craſi ſangvinis, & partium ſolidarum radicali, originaliter, ex vario verò rerum nonnaturalium uſu, conſeqventer orlunda, ita m. præter naturam, tam pars una aut altera, & hoc freqventius, qvam totum corpus, utut rarius, in qvanto nunc excedit, nunc deficit: *prius* docet *lien* raræ magnitudinis, de qvo *Horſtius Inſtit. Med. Diſp. 3. Coronid.* 1. *p.* 131. *Veſalius l.* 5. *de corporis hum. fabr. cap.* 9. *Barthol. Cent.* 1. *Epiſt.* 62. Sicut deficientis ejus molis exemplum ſuppeditat *Vitus Vidius L.* 10. *de Curationibus mor. cap.* 10. in ſpecie *Salmuth Cent.* 1. *obſ.* 21. qvi in fœminâ *lienem* adeò parvum, ut pollicem majorem vix æqvaret, *hepar* verò tam ingens obſervavit, ut non tantum hypochondrium dextrum occuparet, ſed & omnem ventriculi regionem, ſicqve ipſum ferè totum hypochondrium ſiniſtrum, qvæ tamen optima fruebatur ſanitate, & in partu extincta fuerat. Conferatur pariter qvoad magnum *Hepar, Hildanus Cent.* 2. *obſ.* 45. *Cor* magnum obſervarunt *Marchettus Anat. cap.* 10. it. *Kerckering. Spicileg. Anat. Obſ.* 16. parvum vero idem *Obſ.* 17. ut reliqva viſcera ſilentio prætercam: *poſterius* in gigantibus, it. pumilionibus ſeu nanis obvium deprehenditur.

§. 4. Pertinet huc ſuo modo iſtud vitium totius in qvanto, qvod *Corpulentia nimia ſ. nutritio aucta* vocatur, in qvo corpus non qvidem in longitudine, ſed ſaltem latitudine & profunditate, ſeu uno nomine, craſſitie excedit: & tales obeſi, it. corpulenti pingves, Germanice feiſte Wänſte / dicke feiſte Menſchen. Græc.

μεγα-

μεγαλοκοίλιοι dicuntur. Talium corpulentorum ac obeſorum exempla, inveniuntur hinc & inde in libris Practicis. Speciatim *Sennertus Prax. l. 5 p. 1. c. 4. p. 21.* refert mulierem triginta ſex annos natam, libr. 480. it. virum 600. ℔. pendentes: & præterea *p. 23.* nobilem poſt febrim malignam, adeo obeſum redditum, ut vix loco ſe movere potuerit. Videatur præterea *Platerus lib. 3. obſ. p. 584. Tulpius l. 3. obſ. c. 55. Timæus Lib. 6. caſ. 1. 2. 3. p. 261.* ſeqq. *Marcellus Donatus l. 5. c. 2. hiſt. Med. Schenck. l. 2. obſ. p. 218. Bartholinus c. 3. hiſt. 88. & c. 2. epiſt. 81. Panarollus Pentec. 4. obſ. 31. Acerra Philolog. Cent. 2. hiſt. 92.*

§. 5. Ex his exemplis facilè patet, aliam eſſe corpulentiam nimiam à corpore qvadrato, aut ab habitu εὐσαρκῷ, qvi definiente *Gorræo in Definit. Med. p. 122.* talis eſt, *qvem nec gracilem dicere nec craſſum poſsis.* Tale namqve corpus optimè diſpoſitum, & cujus maſſa ſangvinea in optima craſi conſtituta, omnes partes blando ſucco irrigat, & ita corpus ſucci plenum ac carnoſum conſtituit; tantum abeſt ut craſsitie functionibus impedimento ſit, ut potius eas optimè, ſingulariqve cum robore & vigore perficere valeat.

§. 6. Ea E. corpulentia nimia hic à nobis conſideratur, cum corporis totius i. e. primariò Trunci, ſecundariò pariter artuum peripheria, in tantum à laudabili nutrimento eſt aucta, ut actiones, inprimis qvæ ad motum pertinent, aut impediat, aut tollat, aut vitiet, aliisve nocumentis corpus mulctet. A tali namqve ſoffocatos nonnullos recenſet *Schenckius obſ. c. l.* it. *Timæus c. l.* nocumenta nimiæ craſsitiei verò alia *Marcellus Donatus c. l. Sennertus de Corpul. nim. p. 21. aliiq;* qvamplurimi paſsim. Inprimis obeſos nimis & corpulentos difficilius moveri, res notisſima eſt. Cum namqve ad motum, fibrarum muſculorum ſyſtema componentium, reqviratur contractio & abbreviatio, ut venter muſculorum ex rhomboidea, figura, fiat ferè qvadratus, qvam inſeqvitur osſis alligati circa articulum motio ad certum angulum, ac qvoad ſitum ejuſdem immutatio, non poteſt ſane talis fieri contractio, ſi omnia iſta ſpatiola nutritivâ materiâ ſint repleta & infarcta, osſiumq; articulationes copioſâ pingvedine

B ita

ita circumſeptæ, ut ejus obſtaculo eadem flecti ac torqveri convenienter neqveant: ut ipſum taceam artuum nimiâ pingvedine obſeſſorum pondus, motui reſiſtens. Non poſſunt non qvoq; vaſa tam ſangvifera, qvam lymphatica, ob arctiorem ſui compresſionem, per partes extimas undiqve repletas & infarctas, anguſtari plus minus, & ita naturalis fluidorum horum circulus plus minus turbari, & periculosè nonnunqvam ſiſti, adeoq; ægritales ſubinde ſuffocari. Hinc qvo graciliora ſunt corpora, eo eadem (cæteris tamen paribus) agiliora: unde funambulo aut agyrta, ſeu præſtigiator, rarò eſt corpulentus & obeſus, ita ut rarisſimum ſit convenientis agilitatis in corpore tam inſigniter obeſo exemplum à *Platero* cit. loc. adductum: & à *Cattiero*: *obſ.13. ex Strada* allatum.

§. 7. Augmentum hocce in corpulentia nimia, à legitima nutrimenti convenientis appoſitione fieri, modo dictum: ut diſcriminetur ita ab intumeſcentiâ corporis cachectica, & hujus intenſiori gradu, Levcophlegmatia & Anaſarcâ: in qvâ ex vitiatâ alimentorum in chylum fermentatione, ſangvinis vitiata craſis, (nam cacochylia eſt mater cacochymiæ) loco debiti nutrimenti, liqvamen crudum & viſcidum partium poris ſuppeditat, qvi eodem infarcti, inſtar paſtæ non ritè fermentatæ, inflatæ & tumefactæ apparent, ita ut impedito ſic debito lymphæ motu à circumferentiâ ad centrum, cachexiam & levcophlegmatiam preſſo pede Anaſarca inſeqvatur.

§. 8. Dum E. nutrimenti nimis copioſi appoſitione fieri corpulentiam nimiam diximus, qvi non niſi ſuccesſivè & pedetentim fieri ſolet, excluſam volumus ſubitaneam corporis intumeſcentiam & inflationem; qvale mirandum exemplum recenſet *Bartholinus lib.5. hiſt.12.* it. eam qvæ *vel morſum* Venenatorum animalium v. g. Aſpidum, viperarum, lacertarum Serpentum *River.4. obſ.96.* vel *ictum & puncturam* qvorundam v. g. Scorpionum, Apum, veſparum, *l. contactum* ſaltem mediante ſaliva, □a, aut halitu, ut bufonum aliorumq; qvamplurimum animalium, interdum inſeqvitur. Qvorum Venenum fermentativâ virulentiâ & Maſſam ſangvineam & in ſpecie nutritium ſuccum ſeu rorem

rem

rem partes ſolidas humectantem turgeſcere & qvaſi ſpumeſcere facit. Nec mireris, tam inſignem effectum ex tantillo veneni, nam & modicum fermenti, integram maſſam fermentat; & ſpumæ ex cereviſia fermentante ebullientis modicum, magnam recentis cereviſiæ copiam fermentare facit: ſic halitus fermentativus in △e circum volans vina fermentativo motu in cellis turbat, dum vitis floret: aſt potentiora longè ſunt animalium fermenta ſingulariter transmutativa, qvorum vim vel fermentum ♀ eum aut ſcabioſum in ſtatu p.n. aut iſtud ſalivæ in ſtatu naturali confirmat, de qvo vid. *Deuſingius Exercit. de nutriment. in corpor. elaborat. p. 8. & append. p. 303.* Qvæ ipſa nobis in mentem revocant, litem iſtam nondum deciſam, in qvo præcisè venenum animalium conſiſtat. Egregio conatu, & indefeſſo pariter ac accurato ſcrutinio, ſpeciatim hic deſudarunt *Fr. Redi, Medicus Florent. Italus, in Obſervationibus de Viperis*, ſcript. in Lit. ad Dominum *Magalottum*: qvarum verſio latina *Miſ. Acad. Naturæ Curioſ. anno I.* annexa eſt. & *M. Charas Pharm. Pariſienſis, Gallus* tr. *Nouvelles Experiences ſur La Vipere*, qvorum *ille* materiale hoc ipſum eſſe, & in liqvore flaveſcente intra gingivarum veſiculas coacervato conſiſtere; *hic* verò merè ideale illud, & ex iracundiâ & vindictæ cupiditate in beſtia exſurgere aſſerit: Preſſè terens hoc ipſo veſtigia *Helmontii*, idem ante ipſum jam aſſerentis, cui & *Zvvelferus in animadverſ. ad Pharm. Auguſt. p. 212.* aſſentitur. Utriqve experimentis & Phænomenis hypotheſin ſuam tueri ſatagunt, prout ex literis eorum mutuas & oppoſitiones & reſponſiones continentibus pateſcit, qvarum Epitomen videre licet in *Tranſactionibus Philoſoph. Anglicis numero 66. 83. & 87.* Componere eqvidem litem hanc anniſus fuit Famoſus *Bourdelotius tr. Recherches & obſervationes ſur les Viperes* etc. differentias animalium venenoſorũ & ſpeciatim viperarum, veneniſqve earundem, pro regionum varietate urgendo, & qvod liqvor iſte flaveſcens, in regionibus calidioribus poſſit eſſe venenoſus, qvi in temperatis magis, aut frigidioribus, haut citra bilioſos halitus efferatæ per iram Viperæ nocivus eſſe ſoleat: Vid. ejus *Epitom. in Tranſact. Anglic. anno 77.* neutra tamen diſſentientium pars hac ipsâ conciliB 2 cili-

 cili-

ciliatione contenta eſſe videtur. Nobis interim priorem iſtam hypotheſin, in materiali ſcil. principio fundatum eſſe venenoſorum animalium venenum ceu probabiliorem complectere hac vice placuit.

§. 9. Hiſce ceu ſpuriis corporis intumeſcentiis, à corpulentia vera rejectis, legitimæ ſubjectum, ſeu id, cujus partis augmento corpus ita increſcit, conſiderandum. Determinatum fuit ſuperius, craſſos eſſe eos, qvi ſecundum latitudinem & profunditatem augmentantur, ita ut hic excludantur oſſa, qvorum extenſione & augmento, longitudo tantum corpori accedit, donec ſub accretione adoleſcentiæ, ſenſim indurata, omne augmentum ulterius excludant, adeo ut & reliqvæ his annexæ aut circumſcriptæ partes, nec longiores evadere posſint, unde tàm brevioris, qvam procerioris ſtaturæ homines corpulenti ſunt. Molles E. qvod attinet, & primo qvidem internas, viſcerum excreſcentia nimia, in obeſis non, nec niſi per accidens obſervatur, & ſi unum alterumqve viſcus nonnunqvam auctum fuit enormiter, hoc tamen peculiari tumore ſe prodens corpulentum neminem reddit: ſicuti nec mulieres gravidæ, qvarum uterina cucurbita extenſa, ſimul abdomen attollit inſigniter, corpulentæ dici neqveunt. Externas E. qvod attinet partes, ſe offerunt muſculorum carnes, cum ſuperſtrata pingvedine, & membranoſis velamentis. Tegumenta communia, ceu reticularis texturæ corpora, ad inveſtitarum partium ſe accommodant ſtructuram, & ita *caro muſculorum & pingvedo* remanent iſtæ partes, qvarum reſpectu inprimis corpus craſſum, macre itidem ac macilentum appellatur. Idqve ferè *triplici* ſub differentia, nunc enim plus adeps, ut in obeſis, nunc magis caro, ut in toroſis aut lacertoſis, nunc utrumqve æqvaliter, in corpulentis in ſpecie ſic dictis, augetur. Aliàs duplex ſaltem corporis craſſities ſtatuitur una qvidem *carnoſa*, ut in ſangvineis: alia *ſaginoſa*, ut in Phlegmaticis *vid. Foreſtus. l. 31 obſ. X. Schol.*

§. 10. Pingvedinem qvod attinet, hæc eſt pars ea, cujus nimium incrementum pingves & obeſos reddit, etiam qvibusvis partibus cæteris optimè & laudabiliter conſtitutis ac conformatis.

matis. Singulare autem qvid præ cæteris partibus hæc ipſa obtinet, cum ambigere inter partes ſolidas ac fluidas ſeu humidas, & mediæ qvaſi has inter naturæ eſſe videatur. Nam eo ipſo, qvo citra omnem fluiditatem propriis ſuis terminis ſubſiſtit, & invicem ſolidâ formâ cohæret, adeò, ut cultro qvoqve ſcindi qveat, vaſis qvoqve ſangviferis ſuis inſtructa ſit, non poteſt non ſolidis partibus meritò annumerari. Dum vero fluidorum inſtar, pro vario corporis ſtatu, nunc copioſius coacervari, nunc abſumi penitus, & liqvefieri qvaſi ſub febrium, præſertim acutarum, ardoribus, aut in gelatinam ſolvi, de qvo *Miſcell. Nat. Curioſ. anno 8. obſ. 3. p. 54.* obſervatur, adeò ut corpus tunc perqvam macilentum reddatur, brevi tamen iterum pingvefaciendum, qvin etiam naturaliter qvibusdam animalibus loco nutrimenti, defectu ejuſdem ordinarii inſerviat, ut ſunt *urſus, murmentum, glires* etc. qvæ per integrum hyemem intra latebras ſuas, dormientibus plus minus ſimiles delitescunt, qvorum copioſior æſtivis menſibus coacervata pingvedo ſuſtentat tunc temporis eadem: notabile hoc inprimis eſt in *Murmento*, qvod triplex, item interdum qvadruplex Omentum obtinet, unum inſtratum alteri, ex qvibus qvædam venas habent, ordinario tramite ad portam venam recurrentes, qvædam v. earundem ad venam cavam abeuntes, qvo cordi ſub penuria iſta in hybernaculis immediate transmittant materiam nutritivam, qvam ſacculi adipoſi abundantiorem reſervarunt & qvam ab arteriis receperunt, cum corpus totum ſucciplenius, in æſtate vel potius autumno abundaret nutritio tali ſucco, ut eleganter hoc obſervavit *Perrault: Eſſays Phyſiq. T. 3. c. 6. p. 293.* Præterea fluidorum inſtar debitis ſuis canalibus & ductibus, ceu vaſis, coercetur, in ſpecie ductus adipoſi dictis, prout conſtat ex accurata eorum anatomicâ recenſione, *Anonymi Exercit. de Omento, pingvedine & adipoſis ductibus, Tetradi Epiſtolar. Anatomicar. Malpighii & Fracaſſati* annexâ. Hinc etiam nullæ propriè dictæ functioni inſervit, cum nullam ſpecialem habeat conformationem organicam ſeu mechanicam, in qva tamen potentia operandi partium ſolidarum conſiſtit, qvin vel ornatui, vel defenſioni ac fotui aliarum partium tantùm inſer-

membranas nonnullas laxiores coacervatus, ſenſim in pingvedinem incraſſatur, circa fibras vero congeſtus, in carnem cogitur. Qvod ſi his ipſis ſociemus ea, qvæ ſupra *Artic.1. §. 2.* præliminariter qvaſi monita fuerunt, vel ſponte, citra ulterius ſcrutinium devolvimur ad corpulentiæ nimiæ cauſam. Hanc enim proximam bipartitam facimus, eamqve tàm *materialem* ſucci nutritii inſignem abundantiam, qvàm *occaſionalem*, qvarundam membranarum in ſpecie, ſic dicti panniculi carnoſi & exterioris cutis laxitatem, & qvaſi nimiam mollitiem, uti & fibrarum nervearum plurium extenſilem tenacitatem, & qvaſi poroſam imbibendi aptitudinem, conſtituimus, his enim præſentibus cauſis, ſuccus nutritius omnes partes ubertim humectat & irrigat, & præterea circa dictus partes ſenſim coacervatus & ſucceſſivè inſpiſſatus & coagulatus corpulentiam producit nimiam, De *Formali* ſeu *efficiente* cauſa, qvæ forſan aſſocianda, tertio loco fuiſſet, inferius, pauca qvæ monenda occurrent, attingenda erunt.

§. 2. Hæc ut fiant nonnihil clariora, ſucci nutritii natura primo indaganda venit. Sangvinem nutrimentum eſſe corporis univerſale, & ita etiam ſcaturiginem pingvedinis, & carnoſitatis nimiæ, Veterum unanimis, multorumqve adhuc recentiorum eſt ſententia. Vid. *Sennert. l.5. Prax. part.1. c.4. p.22.* & *Ferdinandus Conſil. 82.* ſed hanc opinionem non leviter concuſſerunt Angli, Vid. *Carleton Oeconom. Animal. Exercit.5. de ſangv. uſu. Gliſſon. Anat. hepat. c.45. p.406. Ent. Apolog. Circulat. ſangvin. Contra Pariſan. digreſſ.3. p.69.* ut nihil dicam de *Williſio*: qvi paſſim in ſuis ſcriptis qvoad hoc punctum, conſulendus venit. Qvibus tamen ſe oppoſuit *Deuſing. Exercit. de ſangv. Uſu.* it. *Steno in obſerv. de Glandul.* & noviſſimè *Piens de Febrib. p.1. p.153, 163.* ubi *Gliſſonii* & *Entii* argumenta in ſpecie ventilat, aliiqve plures, qvibus pertinacius Veterum veſtigiis in hoc puncto inſiſtere placuit.

§. 3. Illi ipſi E. duplex ſtatuunt corporis nutrimentum, ſangvinem unum, pro partibus ſangvineis, & liqvorem roſcidum per nervos in partes derivatum, pro partibus ſpermaticis ſ. nervoſis, & ita etiam pro pingvedine, ita ut cauſa obeſitatis nimiæ,

futu-

futura ſit abundantia talis ſucci per nervos influentis *Vid. Carleton &c. ſupra cit. it. Willis, Anatom. Cerebr.* Qvibus acriter ſe opponit *Deuſing. Exercit. de comment. ſucci nutritii per nervos influentis* it. *Bartholinus in Spicileg. de vaſ. Lymphat.* & ſanè hæc ipſa opinio adeò paucis arriſit, ut nullos niſi ipſos Anglos & paucos qvosdam Jtalos agnoſcat defenſores, & vix probabiliter perſvaderi poterit cuidam, qvi nervorum ſtructuram ſubſtantiamqve rectius paulò conſiderat. Qvin modo *materiam* nutritionis, ab hujus cauſa *efficiente*, ſive *univerſali*, in qvo puncto Spiritus animales influi omnino primariam mereri conſiderationem videntur, ſive *particulari*, ritè diſcernamus, haud adeò difficilis ad argumenta illorum videtur reſponſio.

§. 4. Dubius jam erat, qvoad nutritionem ſangvinis uſus, non minus etiam ſuccus nervorum nutritius, en E. novum *Bilſii* commentum, à *Zaſſio* explicatum, & hypotheſi Helmontianæ, qvoad ſextuplicem digeſtionem & qvoad naturam & uſum laticis applicatum, & qvantum poſſibile à *Deuſingio*, aurito tantum; minimè vero oculato teſte, defenſum Vid. *Deuſing. Append. ad Exercit. de nutrim. elab. Bilſius* E. ejusqve ſectatores loco illius nervorum ſucci nutritii *rorem* ſubſtituit, hunc nempe liqvorem, qvem omnes reliqvi Anatomici *Lympham* appellant: hunc rorem ex primis viis, ceu centro per vaſa rorifera, (ab aliis lymphatica) in totum corpus, ceu circumferentiam, diſpergi aſſerunt, ut veri partium ſpermaticarum alimenti vices obtineat, prætereaqve partes ſangvineas ita præparet, ut ſangvinis nutritionem facilius ſuſcipiant. Cauſa E. corpulentiæ nimiæ, juxta hanc opinionem, erit roris iſtius nutritii uberior copia, & laudabilior conſtitutio, qvo ut uberius nutriantur partes ſpermaticæ, & copioſius ſuccreſcat pingvedo, ita etiam ſangvineæ majus capiant incrementum, ob majorem aptitudinem per hunc rorem inductam. Sanè elegans admodum hæc eſt opinio, & per qvam multorum phænomenon difficilium, tam in theoria medica, qvàm ejus praxi, facilis & perſpicua poſſit reddi ratio, modo vera eſſet; Sed ea ſufficienter rejecta eſt, ab omnibus ferè Anatomicis, in ſpecie *Bartholino, Sylvio, Hornio*, & inprimis *Pauli, in Ana-*

 tom.

tom. Anatom. Bilſianæ, & qvotqvot unqvam accuratius & curioſius vaſa lymphatica, ſeu *Bilſii* rorifera luſtrati fuerunt, dum clarè demonſtrant, motum in his vaſis contenti liqvoris, contrarium eſſe *Bilſio*, & à circumferentia ad centrum, tandemq; ad cor procedere, præterea valvulæ horum vaſorum, à *Ruyſchio* ipſi *Bilſio* demonſtratæ, hunc tantum non obſtupefecerunt. Mortuo E. jam *Bilſio*, & ſepultis cum eodem ſecretis ejus anatomicis, ac enchiriſibus, metuendus omninò ſimul & horum aſſertorum interitus.

§. 5. An E. ſangvis ſolus corpulentos & ſucculentos nos reddit? Neqvaqvam, qvin potius lac, ut nutrit infantes tenellos, ita etiam cum ſangvine ſuſtentat & corpulentos reddit robuſtos adultos. Chylus ſcilicet, ut genuina & legitima eſt lactis materia, ita idem ſangvini in axillari ſiniſtrâ permiſtus & aliqvoties circulatus, non ſtatim abit in ſangvinem, ſed ſub lactis ſvavisſimi forma aut ſangvini confuſus, aut ſub gelatina albicantis larvâ à ſero, ceu nutrimenti vehiculo ſolutus, mediantibus vaſis ſangvifluis, in totum corpus diſtribuitur, omnesqve ejus latebras perreptat, partes nervoſas ſeu ſpermaticas nutrit, & abundantior paulo à membranis receptus, per eas tranſudans, & ſuperficie earum inhærens, in pingvedinem ſuccreſcit, dum interea ſangvis reliqvus temperatus, ſangvinea parenchymata nutrit, & præ cæteris muſculorum fibras copioſiori carne incruſtat. Cui ſententiæ præter alios adſtipulantem vid. *Bartholinum Cent. 2. ep. 65. p. 612.* it. *Cent. 3 ep. 38. p. 141. Schneiderum de Catarrhis l. 2. p 85. it. lib. 3. p. 95. Fr. Bayle. Diſſert. 3. de uſu lactis.* Qvo ſpectat etiam gelatina iſta ſeri lactea *Barbati*, in eleganti tract. *de Sangvine & ejus ſero*, qvæ nihil aliud eſt, qvàm chyli portio, ſub ſeri tegmine occultata, tàm pro nutrimento partium nervearum & his cognatarum, qvàm pro aliis uſibus per univerſum corpus diſtributa. Imo qvicqvid contra ſangvinis aſperitatem, pro ſucci nervei benignitate, in puncto nutritionis Angli tantoperè urgent, qvamdiu intra *materiæ nutritivæ* limites ſubſiſtunt, optimè chylo, ſangvini nondum asſimilato, diuturno tamen cum eodem circulo certe modo alterato, applicari poteſt. Qvæ ipſa

non

non parum illuſtrat experimentum, qvo anſerum probè ſaginatorum, mactatorum, ſangvinem, ubi refrixit, albisſimo lacte ſupernatante cooperiri conſtat; ſecus ac in iisdem non æqve ſaginatis fieri obſervatur: v. *Borrichii Herm. Ægypt. & Sapient. p. 262.*

§. 6. Sane butyroſa lactis ſeu chyli (levis namqve hæc intercedit differentia) ſubſtantia, ſimilis qvodammodo eſt (denſiori ſaltem) corporis pingvedini, unde easdem ferè obtinent proprietates. Cum econtra ſangvinea maſſa, aſperior paulò ac ⊖ino acrior minus commoda videtur, ut pingvedo ex ea generetur, & unde proprietates utriusqve, inſpecie color (in ſangvine adeò pertinax, ut qvosvis alios potius, qvam candidum ipſi conciliare qveas, niſi totalem ejus corruptionem inpure, qvod tamen ſolo ex ſangvine conſtare, minus veriſimile videtur, urgere velis, minus tamen huc qvadrantem) in multis diſcrepant, hinc & ſangvineis partibus immediatè nuſpiam adhæret pingvedo, qvin membranis tantum nervoſis adnaſcitur. Unde & ea animalia, in qvibus acrior ſangvis, concitatiori motu inteſtino, citius chylum in ſangvinem transmutat, parciorem habent pingvedinem, v. g. canis, eqvus, lepus, aſt ea, qvorum ſangvis temperatus, blandius & parcius chylum transmutat, copioſà abundant pingvedine, ſuntqve corpulenta ut porci, urſi: id qvod ſimiliter in genere humano obtinet. Hinc & aliqvando obſervatum, qvod talibus obeſis per umbilicum ſeroſus qvidam humor i. e. vehiculum cum contentâ gelatinâ lacteâ nutritia evacuatus fuerit, Vid. *Sennert. c. l. p. 22.* Sed hæc ulterius confirmabunt res naturales, & nonnaturales ad corpulentiam nimiam diſponentes: de qvibus infra,

§. 7. Maſſa E. ſangvinea copioſior eaqve minus ⊖ina, acris & aſpera, ſed ſvaviter temperata exiſtens & ſimul blando & dulci chylo, eoqve copioſo turgida, homines reddit corpulentos, ibi qvidem carnem muſculoſam, hic ſubſtantiam pingvedinis notabiliter augmentando. Ut v. talis fiat, præter radicalem & ſeminalem ſangvinis craſin, ſecundum qvam &

chyli aſſimilatio, & ſolidarum nutritio, aliiqve ejus uſus variant, multum momenti ſitum eſt in ſtomachi digeſtione, qvalem ſcil. chylum hic ex alimentis fermentando producat, *cum fontalis ſtomachi digeſtio, rectè gubernatrix ceterarum, velut ſibi ſub alternatarum, dicatur ab Helmont. tr. jus duumviratus* §. 59. *ſæpè namqve occurit Capucinus, longo jejunio gravatus, potuqve pauco & parva cereviſia ſaturatus, craſſo tn. corporis habitu dotatus. Ex adverſo cernuntur edaces largoqve mangonio educati, inſigniter macilenti: ut idem cit l. loqvitur.* Variat n. non tantum in ſingulis animaliũ ſpeciebꝰ digeſtionis ratio, unde panis idẽ tot varia dat ſtercora, qvot animalia pane veſcuntur, ex diverſitate nempe digeſtionis, ſed unumqvodq; etiam individuum humanũ ſuâ hic gaudens ſpecificâ, differentiâ, determinatè modoqve ac ratione ab aliis individuis diſtinctâ, eadem licet aſſumta digerit, unde & eorundem major vel minor ad nutriendum aptitudo. Qvotidie ſcil. id obſervare licet, eadem alimenta, pro chylificationis naturali modo procedentis, vel p. n. læſæ ratione, illum nutrire & ſuſtentare, hunc verò lædere, ſecundum *Hippocratis* iſtud veriſſimum Effatum, corpora impura qvo magis nutriveris, eo magis læſeris, uti & iisdem, hunc inſigniter augmentari, illum verò parum vel nihil mole corporis accreſcere. Ratio proximè in M. S. remotè verò & fundamentaliter in chylo, hujusqve præparatione ac conſtitutione, inveſtiganda, qvalis enim hic, talis ſangvis, tales Spiritus (cætera omnia in oeconomia animali ſi ritè procedant) & tale per conſeqvens nutrimentum corporis.

§. 8. Haud latet nos eqvidem, multum alias hic tribui Hepati, cujus temperata conſtitutio, in ſpecie calida & humida, ut ſangvini ſimili, eoqve propterea nutritivo inſigniter, generando, ita conſeqventer tàm carnis, qvam adipis abundantiæ, primariò inſerviat, cum dogma tale præter Veteres ſcriptores qvosvis, in ſpecie ex *Sennerto cit.* ſæpius *loc. p. 22.* hauriri pluribus qveat. Sed qvo minus huic aſſentiamur, impedimento ſunt binæ falſæ, qvibus ſententia hæc innititur, *hypotheſes*, primò ſcil. illa, de hepatis in ſangvificatione principatu, deinde iſta, de calido nativo qvarumvis actionum ſimilariũ primario autore & artifice.

tifice. Nam qvoad *priorem* illam, notum eſt, jamdudum hepati publicas *à Th. Bartholino* ductas eſſe exeqvias: adeò ut ejuſdem defuncti, & exauctorati jam deſperata videatur cauſa (vid. *Th. Bartholin: ſub hoc Tit.*) ut ut *D. Svvammerdammius, Anatomicus Excell. Amſtelodamenſis*, ſecundum experimenta *Hornii*, Lugdunenſium olim Anatomici dexterrimi, hepatis reſuſcitationi aliqvam opem ferre promiſerit, in lib. *de Uteri muliebr. fabric.* qvod tamen, morte immaturâ præventus, præſtare haud potuit; Contra qvem tamen jam C. *Bartholinus Junior* calami aciem in hoc negotio ſtrinxit, de *diaphragm. ſtructur. p. 64. Poſteriorem* v. qvod attinet, temperies illa partium calido nativo adſcripta, ut conſeqvens eſt vitæ, & effectus qvidam poteſtatum vitalium, ita minimè ipſi tanti ponderis functio, non niſi potentioribus agentibus conveniens, tribuenda venit, cum à ſangvinis & ſpirituum influorum craſi, temperies iſta potius dependeat, tantum abeſt ut ab hoc ſangvis ſuam craſin ac perfectionem recipere debeat. Concedendum eſt de cætero, prout bilificationi, (ſi loqvi ita licet) præeſt hepar, hujus reſpectu non adeò negligendam eſſe in noſtro negotio, ejus conſiderationem. Multum enim omninò in receſſu habet, bilis debitè conſtituta, pro chyli debitâ perfectione; qvâ vitiatâ, & vitiatus diſtribuitur chylus, & cacochymus generatur neceſſariò ſangvis, ipſe jam à debitâ craſi plùs minus deficiens, prout iſtud hepatis circa bilem ex ſangvine eliciendo officium, plus minus laeſum fuerit. Uti itaqve plurimum viſcerum, pro chyli & ſangvinis perfectione abſolutâ, mutua & concinna eſt conſpiratio, ita hæc inter hepar ferè primatum obtinere videtur; adeò, ut qvo magis temperata & dulcis bilis ab eodem conficiatur, eo magis corpulentiæ augendæ, qvò acrior v. & ⊖ſior, eò magis eidem imminuendæ conferre probabile ſit. Qvæ tamen latius deducere, præſens noſtrum minimè fert inſtitutum.

§. 9. Lactea hæc ſangvinis maſſa, apta eſt, ut corpulentos nos reddat, modo aptitudo partium reſpondeat, qvas copioſo ſucco nutritio irrigare & circa qvas in pingvedinem ac carnem concreſcere aſſolet. Hæc E. eſt altera cauſa corpulentiæ

proxima, nempe pororum & ſpatiolorum amplitudo, inter fibras partium molliores paulo, ac ſpeciatim circa membranas, partiumq; harum mollities, & obleqvens tenacitas, circa priores n. illas carnem, circa has poſteriores verò concreſcere pingvedinem, notum eſt; idqve tam qvoad fibras & membranas partium internarum, in ſpecie abdominis & thoracis, qvàm primario circa membranas externas, intra panniculum carnoſum & cutim, fibrasqve muſculorum trunci & abdominis. Qvantum enim receptivitas nutrimenti uberioris harum partium, in qvalitatibus iſtis fundata, momenti ad corpulentiorem habitum, ſeu copioſiorem nutritionem conferat, vel ex oſſibus addiſcere licet, qvæ ſemel duritiem ac robur debitum ubi acqviſiverint, ulteriori incremento aut qvamvis in dimenſionem extenſioni inepta evadunt: Fracta v. ob pororum p.n. ampliorem capacitatem, & interſtitia fibras inter induratas, in loco fracturæ ſpatioſiora, uberius nutrimentum mox recipere & retinere obſervantur, qvod in callum ſic dictum, ſubinde inſignis magnitudinis, tandem abit. In Corpulentiori itaqve habitu, dum lacteus ſangvis ad partes modo dictas alluit, earum porulis ſeſe inſinuat, & dum muſculorum & panniculi carnoſi fibræ ſangvine augeſcunt, ipſæ membranæ muſculorum lacteo nutrimento implentur, cujus abundantia externè cutim verſus tranſudat, qvia internè fibris muſculorum ſangvine veſtitis adeò commodè adhærere neqvit; ipſa vero cutis, ex extremitatibus capillaribus arteriarum, venarum & nervorum reticulatim contexta, dum per glandularum minutarum ipſi intertextarum excretoria vaſa, ut &, ſi qvi ſint præterea, poros in ſpecie ſic dictos, inſenſibilis tranſpirationis materiam vaporum forma tranſire permittit, craſſiuſculum lacteum nutrimentum cum ſangvine allatum externorum pororum anguſtia cohibet, qvod ita introrſum verſus coërcitum ſucceſſivè in corporis periſtroma adipoſum denſatur.

§. 10. Paſſivæ fuerunt, ut ſic dicam, cauſæ corpulentiæ nimiæ, qvas hactenus pertractavimus, cum objectum materiale, uberius nempe nutrimentum, & ſubjectum recipiens, laxior

or ſcil. fibrarum & membranarum textura, ſaltem conſiderata fuerunt. De formali v. ſeu efficiente, qvod nutrimentum copioſius dictis locis aſſimilat & aglutinat, altum huc usqve ſilentium. Sed cum efficiens corpulentiæ nimiæ, ſeu nutritionis p. n. auctæ, idem omnino exiſtat cum eo, naturaliter qvod nutrimentum aſſimilat, hoc ipſum ſimpliciter ex phyſiologicis præſupponendum fuit, cum nihil peculiare in pathologica hac conſideratione, de eo monendum occurrat, ſive animam, ſive ſpiritum influum, ſive inſitum, ſive fermentum, ſive Ideam, ſive acidum, ſive calidum innatum, majori ſubinde verborum, qvàm rerum differentiâ, illud aſſerere velimus. Hoc ſaltem vel obiter monuiſſe ſufficiat, 1, *Cerebri & Cerebelli* horumqve ut ſic dicam, influentiæ, non parvam in nutritionis & augmentationis negotio efficaciam eſſe formalem, ut vel diſtorti, gibboſi, luxati, paralytici &c. perſvadent, 2. Præter tamen efficiens nutritivum totius corporis, & qvaſi univerſale, particulare præterea in qvavis parte ſingulari neceſſariò reqviri qvaſi inſitum, ratione cujus univerſale illud principium determinetur ita, ut idem nutrimentum in hujus partis ſubſtantiam præcisè convertatur, qvod in aliâ, in aliam qvoqve, & qvidem ſpecialem illi parti naturam, abeat. 3. modum illum qvo nutrimentum ex fluido in ſolidum abeat, ſub aſſimilationis actu in nutritione, vix clarius concipi, & evidentius explicari poſſe, qvam per coagulationis rationem cujus primaria inſtrumenta qvaſi mechanica, ut aliarum plurium in corporibus miſtis mutationum, ſint duo illa acidum & alicali (ſeu tesr. vol.) animalibus tamen, ſpecifica.

Art. III.

Cauſas remotas indagat,

§. 1

FUerunt hæc cauſæ proximæ, remotas qvod attinet ad corpulentiam nimiam diſponentes, eæ omnes in hòc conſpirant, 1 qvod aut maſſam ſangvineam temperatam & lacteſcentem, aut fibras tam carnoſas, qvàm membranaceas non

nihil

nihil molliores, & qvaſi laxiores reddant, unde pororum facilior dilatatio, adeoqve recipiendi ac retinendi copioſum nutrimentum prompta aptitudo 2. qvo multum nutritivi addant corpori, parum verò eidem detrahant. *Conſtitutio Spirituum & maſſæ ſangvineæ radicalis ſeu ſeminalis*, taliter temperata, qvæ blando motu inteſtino, qvaſi fermentativo, moderatè corpus incaleſcere facit, ſuccumqꝫ nutritivum minus citò attenuat, aut qvaſi colliqvefacit, ſed potius chylum tardius ſibi aſſimilat, ad corpulentiam inprimis facit, & hoc eſt qvod temperamento calido & humido vulgò attribuunt. Naturâ ſcil. qvidam præ aliis diſpoſiti ſunt, ut corpulentiores evadant, adeò ut reperiantur familiæ, qvæ plures corpulentos, ſicut aliæ qvæ proceros, aliæ qvæ minores progenerare ſolent. Scil. ſicuti vegetabilia inter, ſub eadem ſpecie v. g. arborum qvædam lege naturæ proceriores, aliæ humiliores, aut fructuum qvidam craſſiores & grandiores, alii minores, & depreſſiores eſſe ſolent, per traducem ſeminalem qvæ proprietas ulterius eodem modò multiplicatur, ita vegetatio animalium ſimili ratione prima fundamenta ex ſeminalibus primordiis omninò haurit. 2. *Ætas aſcendens & conſiſtens.* In talibus n. nutrimentum, qvod ſub accretionis annis in augmentum corporis, in ſpecie qvoad longitudinem non omne impenditur, coacervatum ſucceſſivè corpulentos ferè reddit. Non ſecus ac infantes ut plurimum corpulentiores, ob nutrimenti lactei ubertatem & ob fibrarum extenſilitatem, pororumqve amplitudinem obſervari ſolent. Ex qvibus facilè ac ſponte ferè patet, qvare 3. *fœminæ præ maribꝰ magis* corpulentæ ſæpius fieri ſoleant. Id qvod effectivè per temperamentum frigidius vulgo explicare ſolent. Qvo ipſo nihil aliud inſinuatur, qvàm contentorum corporis craſis magis temperata, ex qvâ minor caloris effectus procedit, qvàm in maribus, in qvibus illa volatiliora & acriora ferè eſſe ſolent.

§. 2. Inter res Nonnaturales, primum occupat locum, *Aër temperatus, aut ſaltem minus æſtuans, hinc tempus hyemale & vernum*: his n. anni tempeſtatibus ſucci nutritii major abundantia

tia

dantia: nam ſub frigore hyemali ſumus ordinariò edaciores, contenta qvælibet ſpisſiora & reſpectivè magis condenſata exiſtunt,& tamen ob ambientis conditionem, ex pororum majori conniventiâ,corpus minus exhalat: vernô vero ſub tempore ſangvis turgeſcens,inſtar vini recentis,copioſum nutrimentum chyloſum generat & ſuppeditat. *Regio temperata*,in primis nonnihil borealior; qvalis enim aër,talis ut plurimum maſſa ſangvinea: hinc Germani corpulentiores Gallis & Italis. Aër frigidus item craſſus,magis ad corpulentiam diſponit,qvàm ſubtilis, id qvod & antiqvitus obſervatum: ſic enim Boetii ſunt pingves,id qvod innuit *Nepos* in *Alcib.* & *Horatius L. 2. Epiſt. 1. ait:*

Boeotium in craſſo jurares aëre natum.

Subtilis enim volatilem nimis maſſam ſangvineam & nutrimentum corporis nimis volatile & ſubtile reddit, unde facilius poſtmodum ac copioſius inſenſibiliter disſipatur.

§. 3. Qvamvis Losſio, Societatis JEſu Theologo, in libro ſuo diætetico,cibi & potus menſuram,qvâ unicuiqꝫ ſuam portionem ſingulis diebus admetiri conatur,relinqvamus: cum universalis menſura determinari neqveat,partim ob idioſyncraſiæ,partim ob vitæ generis varietatem, alias ut taceam circumſtantias,nihilominus tamen certum eſt,qvod *Cibus* & *Potus* copioſior,aut magis temperatus,& ob id uberior nutritivus,multum hic valeat: modo ſtomachi digeſtio una conſpiret,ut ſupra monitum. Hinc enim ex omisſis gravioribus exercitiis, ſeqvente otio & lautâ victus ratione,molem corporis cujuſdam immodicè auctam,refert *Trincavellus lib. 3. conſil. 101.* *Panis* præſertim multum confert,qvi non tantum per ſe admodum nutrit,ſed etiam liqveſcens in cremorem,propter acidum fermentativum in panificio ſuſceptum, & beneficio ſalivæ in maſticatione reſuſcitatum,inſtar appoſiti fermenti,aliorum alimentorum digeſtionem,ut magis evadant nutritiva,adjuvat. Hinc etiam panis, rectè *Theriaca alimentorum* audit. *Vid. Helmont. tr. Victus ratio.* Confirmatur exemplis à *Cattiero obſ. xij. & xiij. p. 45. & 46.* (*Borelli obſervat.* annexis) allatis,ibi qvidem qvantum panis doſis aucta, ad laudabiliorem corporis habitum,hic vero qvantum eadem im-

minuta,ad gracilitatem diſponat. *Paſſulæ Corinthiacæ* dictæ, pingvefacere dicuntur *Joel in praxi* it. *Riverio obſ.43. Cent.4* ſunt enim revera ſucci perqvam temperati, (cujus reſpectu vulgo calidæ & humidæ dicuntur, qvin & Veteribus hepar corroborare: Hinc qvibusdam decoctum paſſularum cum Rad. Cichorii in Maraſmo ſeu contabeſcentia corporis, eſt perqvam conveniens.) qvi aſperitatem & acrimoniam ⊖inam maſſe ſangvineæ emendat, indeqve ipſi talem craſin largitur, qvâ aptior redditur uberiori nutritioni.

Poſt Paſſulas *Semina* ☍*oſa temperata*, ut amygd. dulc. pineæ, piſtaciæ, it. *mucilaginoſa* & reliqva *farinacea*, milium, hordeum, triticum, ſimiliter nutriunt: unde & Cereviſiæ, primario triticeæ hinc & hordeaceæ ſunt nutritivæ.

Lactis & butyri uberior uſus, ut atrophiæ ſcorbuticæ medetur, acrimoniam ſangvinis acidulam vitioſam temperando, & emaciatos qvosvis ac tabidos denuò pingves reddit: ita omnibus hominibus ſanis, qvi reddi corpulentiores amant, inſigniter convenit: en qvam pingves & ſucculentos facit infantes? inprimis lac muliebre, qvod & ſemen genitale augmentat, & in ♀em armat, *vid. Foreſtus.* Unde lac eqvinum, cum pauco ſaccharo ad atrophiam ex philtro commendatur ab *Hartmanno.* Accenſenda his ſunt, ova recentia mollia, carnes pullorum gallinaceorum, aliorumqve juniorum animalium partes, earumqve gelatinæ, & ſexcenta alia, qvæ qvò temperata magis, & mucilaginoſiora, eò potentius nutritiva, & corpulentiæ augmentativa.

§. 4. Somnus & qvies inſigniter impingvant, exiſtunt enim tunc fibræ laxæ, ceu in figurâ mediâ conſtitutæ, poriqve ac interſtitia ſic erunt qvoqve ampliora: præſertim *cum tunc demum aſſimilationis actus & motus ſit in vigore, cum omnis localis motus ceſſat, qvi eum cbturbet*: ut rectè hoc deducit. *Fr. Bac. de Verulamio: Hiſt. Vit. & Mort. ſ. 4. p. 155.* Nam vigiliis, & in ſpecie crebriori motu, agitata & circulata maſſa Sangvinea celerius, fermentatione ejus intenſiori reddita, incaleſcit inſigniter, & ita colliqvefacit ſuccum nutritium, eumqve ita tam inſenſibiliter, qvam ſudore tenus diſpergit. Videmus hoc in urſis, hyſtricibus, muribus

bus montanis,ſimilibusqve animalibus, qvantum qvies & ſomnus valeant, qvi tempore hyberno in latebris qvieſcentes ſomno ſepulti, in ſpeciem crasſiores & pingviores evadunt: partim qvod intra omentum, aliaqve viſcera interna, collecta pingvedo, de qvo ſupra, ſuccesſive attenuata, ſub nutritionis partium nervoſarum munere, indeqve & alia qvoqve in loca diſtribuatur, & ibidem ſub torpore illo agglutinata, aliqvalem copioſioris pingvedinis ſpeciem repræſentet: partim qvod ſangvis eorum, ex voracitate prægreſſæ æſtatis, chylo crudiore abundans, hunc qvantum ejus posſibile ſibi asſimilatum, in nutrimentum partium ſangvinearum impendat, crudiore & qvaſi pituitoſiore ejus parte, partes ſolidas obſidente, & ſub habitu plus minus Leucophlegmatico, corporis peripheriam occupante, ac ſpeciem corpulentioris habitus repræſentante. Id qvod facilè fieri contingit, dum ſub iſta qviete, & rarâ reſpiratione, tardior eſt motus ſangvinis localis, remisſior inteſtinus, unde tardisſima ſangvificatio, paucisſima tranſpiratio, parcisſima nutrimenti abſumtio; Conf. qvæ habet *Pechlinus de Aëris & alim. defect. p. 67. & 68.*

§. 5. *Qvoad excreta,* ſi eadem, in primis per □ & ſudores, ſint pauciora, corpus pingvius reddunt; cum n. ſerum vehiculum ſit alimenti, eo copioſius excreto, nutritius ſuccus ſimul uberius evacuatur. Præter cætera omnia, excreta ♀ea imminuta, corpus crasſeſcere faciunt: animalia hoc teſtantur, qvæ eô tempore, qvô ceſſant à ♀e, pingvia evadunt; aſt urgente ſeminis orgaſmo, ſtato tempore, qvando ♀i inhiant, emaciantur: ratio eſt, partim qvia blandior chyloſus & nutritivus ſuccus M. Seæ detrahitur, & in ſuplementum ſeminis impenditur, partim qvia à Spiritibus genitalibus, aut ſingulari teſtium fermento, ſangvini permiſto, hujus maſſa inſiniter qvaſi efferveſcit. unde acrior, volatilior & calidior ea facta, minus nutrit, dum promptè nimis, qvicqvid chyli (tunc temporis ob ſimul alteratum & acrius redditum ventriculi fermentum) minus nutritivi ipſi diſtribuitur, asſimilat: His ſcilicet ex cauſis, noviter maritatis, Tabes dorſalis eſt freqvens, & Veterinarij è contra, caſtran-

do bruta, eadem eſui aptiora reddunt, qvia pingviora & ſucculentiora evadunt. Pertinent huc aliæ conſvetæ, præſertim ſangvinis, evacuationes ſuppreſſæ: Qvâ ratione mulieres poſt ceſſantem menſtruam uteri hæmorrhagiam aut deficiente conceptione, aliàs ſolita, habitiores fieri, & notabiliter ſubinde excreſcere ſolent. Ut taceam Spirituum influorum ſub ♀ eis actionibus diſpendia, qvorum defectu, qvælibet actiones torpent, unde & coctio partium privata qvoqve ab iisdem minus commode perficitur.

§. 6. His tandem conjungendi ſunt Animi affectus, qvi moderati, aut nulli, adjuvant corpulentiam, qvibus minus agitata M. Sea blando motu circulatur: gaudium moderatum conducit. Ira nimia, curæ nimiæ, non minus qvàm motus aut vigiliæ, macilentos reddunt. Ratio ex hactenus dictis, collectu facilis eſt.

§. 7. Ex Rebus Præternaturalibus, nil eſt, qvod pingves reddere valeat, niſi per accidens nonnunqvam febribus corpulentia ſuccedat: qvale exemplum habet *Senertus Lib.* 5. *Prax. p.* 23. qvatenus per febrilem efferveſcentiam, principiis ſuis activis ⊖inis admodum depauperata, Ma Sea, qvicqvid recipit chyli, ſub remiſſiore, tàm progreſſivo, qvàm inteſtino motu, tardius aſſimilat, minusqꝫ de eodem inſenſibiliter dimittit, unde temperata eadem factâ & qvaſi ſemilactea, arefactas fibras & membranas uberius humectat, & rore nutritivo mitiore, & reſpectivè uberiore perfundit, unde corpulentior habitus extimi faciesʼ.

§. 8. Signa hic addenda eſſent diagnoſtica, ſed ea per ſe ſunt patula, non ſecus ac diſtinctiva iſta, qvibus ab aliis affectibus diſcernitur, qvæ ex Cachexiæ & Anaſarcæ ac Leucophlegmatiæ hiſtoriis innoteſcunt adeò ut recenſendis iisdem, commode ſuperſedere qveamus.

CAP.

CAP. II.
THERAPEUTICUM.
ART. I.
Signa Prognoſtica exhibet.
§. 1.

QVam periculoſisſima ſecum afferat incommoda, nimia corporis humani corpulentia, verbis *Avicennæ ſeptima qvarti tract. 4. cap. 5,* delineare placet *Sennerto lib. V. Prax. c. 4. P. 23. it. Galeno Lib. 3. de differ. morb. c. 9.* qvibus adde qvæ habet *Marcell. Donatus Hiſt. Med. Mirab. l. 5. c. 2. p. 537. Hippocr. aph. 3.* vocat Gymnaſticorum evexiam, ſi ad ſummum plenitudinis gradum ſit perducta, periculoſam. Hinc ejuſmodi homines, magnus ille Græciæ Dux, *Philopoemenes* teſte *Plutarcho,* in vita ejus deriſioni habuit, cum ignominia & probris, qvod qvantò plus corpori accedat, tanto plus qvoqve periculi accedat, & ſecuritati decedat, & qvod vaſta corporis gauderent mole, qvæ ad res gerendas & ad ſanitatem tuendam eſt incommoda. Qvam non ſolum motus & operationis impedimentum, ſed & reſpirationis, alias inter cauſas, vel ſaltem ob viarum interceptionem, difficultas comitatur. Nec ad longinqvos perveniunt annos, aſt brevioris ut plurimum ſunt vitæ teſte *Hipp. aph. 2, 44.* Qvi natura valdè ſunt craſſi, celerius moriuntur, qvàm graciles. Expoſiti qvippe ſæpius ſunt, alia ut taceam mala plurima, paralyſi, aut ſubitò ſuffocantur, vel apoplexia tandem extingvuntur. Id qvod vel bina iſta *à Timæo Lib. VI. caſ. 2. p. 262.* obſervata exempla ſufficienter confirmant. Qvicqvid enim ad ſummum pervenit, inqvit *Seneca* (*de Republ. 2. lib. 2.*), ad exitum properat. Ignis qvo clarior fulſit, eò citius extingvitur. Hinc dicebat *Cornelius Celſus,* ſi plenior qvis & ſpecioſior, & coloratior ſe ipſo factus videatur, ſuſpecta habere ſua bona debet. it. *Livius,* prævalida corpora, ab externis cauſis tuta videntur: attamen ſuis ipſa viribus onerantur. Qvare rectè *Qvinctilianus,* Pravior omni fame ſagina. *In Protreptio λόγῳ fol. 2. & præcedentibus cap. 7. C.*

§. 2. Qvamvis etiam nonnulla proſtent exempla, obeſitatem interdum minimè obeſſe prolificationi, uti hoc urget *Timæus c. l.* nihilominus obeſos nimis & admodum pingves, raro eſt prolificos, ob rationes præced. Artic. allegatas, cum *Avicenna* ſupra citato loco, *Hoeferoin Herc. Med p. 300. Andr. Laur. in Anatom. f. 218*, aliisqve ſtatuendum videtur.

ART. II.

Methodum Medendi præſcribit.

§. 1.

UT removeatur E. impedimentum functionum partim, partim periculum vitæ ac ſanitatis, qvod ex corpulentiâ nimiâ imminet, hæc ſanè ne fiat præcavenda, aut jam præſens maturè curanda. Utrumqve obtinemus, ſi impedimus, ne adeò copioſum generetur nutrimentũ, aut ſi id genitum ſit, ut promptè removeatur, anteqvam partibus nutriendis ſui asſimilatione ſeſe affigere valeat: aut ſi iis jam asſimilatũ plus minus fuerit, ut denuò reſolutum & colliqvatum, ſeroqve abluenti involutum foras amandetur. Sic enim fiet, ut ipſæ fibræ, tam carneæ, qvàm in ſpecie membranas contexentes, defectũ ſucci copioſioris, qvo antea deliniebantur, & blande humectabantur, indeqꝫ laxiores & extenſiliores fiebant, nonnihil areſcant, & qvodammodo exſiccentur, ut ita contractiores redditæ, ob poros interceptos anguſtatos, uberius nutrimentum excludant. Præſupponendo ubiqve efficientis ratione, omnia iſta media, qvibus ſpirituum vis utcunqve infringi, & à tertiæ digeſtionis negotio alienari poteſt.

§. 2. Alimenti copiam impedimus, 1. minuendo aſſumendorum qvantitatem, 2. corrigendo eorum qvalitatem, ne adeò ſint temperata, nec copioſum nutrimentum ſuppeditent. 3. alterando, ſtomachi ſub digeſtione, chylum, ne adeò inſigniter nutritivus, ſed potius abſterſivus aut diureticus generetur. 4. immutando Mæ ſæ craſin, qvo ex temperata dulceſcente, acris, aſpera, ⊖inaqve nonnihil evadat, qvò chylus partim promptius ſubigatur partim ad celeriorem ſui excluſionem tàm ſenſilem, qvàm inſenſilem diſponatur.

§. 3.

§. 3. Genitus v. jam ſuccus nutritius ſ. aſſimilatus, ſive aſſimilandus adhuc, evacuandus ex corpore, ſive *immediatè*, qvo faciunt omnia ea, qvæ Seam Mam exhauriunt; ſive *mediatè*, dum prius attenuatus, reſolutus & liqvefactus, ſub ſpecie ſive excrementorum alvinorum, ſive Urinæ, ſive ſudoris, ſive ſalivæ, ſive inſenſilis tranſpirationis copioſioris, aliisve modis excludatur. Naturaliter eqvidem tales excretiones excrementis tantum œconomiæ Microcoſmi hoſtilibus deſtinatæ ſunt, ſicuti autem p.n. coacta natura, non raro per eas & utiles ſuccos, alteratos tamen nonnihil evacuari permittit, in excretionibus Symptomaticis ac colliqvativis: ita & Medicus non raro iisdem ſimili pro ſcopo abutitur.

§. 4. Dubitare eqvidem aliqvis poſſit, an corpulentia jam facta tolli, & id qvod de nutritio ſucco jam in ſubſtantiam carnoſam & adipoſam mutatum eſt, denuò evacuari poſſit, niſi crebrior experientia id jamdudum confirmaſſet. Sub febribus ardentibus, pingves & carnoſi, inſigniter emaciantur. Scorbutus atrophiam in corpulentis comitem ducit, non minus qvàm viſcerum internorum exulcerationes, tabidos reddunt antea corpulentos. Notum ſimiliter, qvi ex vitâ ſedentariâ laborioſam ſubitò ineunt, ſucceſſivè emaciari. Præ cæteris per Urinas, qvoſdam omnem ſuam corpulentiam exuiſſe, crebra experientia confirmat. V. *Helmont. tr. jus duumviratus* §. 59. *it. Latex* §. 44. *Schenck. lib. 3. obſ. p.* 456. Et confirmant hoc ſpeciatim *Diabete* correpti, qvi mirum qvantum breviter emaciari ſolent. Poſt diureſin largior inprimis eſt diaphoreſis, qvæ ſudoris ſub facie corpulentos emaciat. Qvam citò enim febricitantes, crebrius qvi ſudant habitum craſſiorem exuunt. Qvi diætâ lignorum ſudoriferâ utuntur, notabiliter qvoqve aqvaliculum deponunt. Hinc ſub vehementioribus exercitiis corporis, qvi copioſius ſudant, magis magisqve extenuari ſolent. Salivationem deniqve qvod attinet, non tantum in cura luis ♀eæ, per inunctionem Mercur. cerebrâ ſalivatione corpora inſigniter emaciantur. Sed in ſpecie pro detrahẽda obeſitate nimia, per Mercur. dulcẽ ptyeliſmus felici eventu inſtitutus, & pro eadem intentione aliqvoties

ties eodem ſemper cum ſucceſſu reiteratus fuit, teſte *Borichio in A. M. H. Vol. 1. obſ. 74.* Pertinere huc qvoqve videtur, qvod refert *Borellus cent. 11. obſ. 11.* nimiam corporis craſſitiem & pingvedinem, maſticatione continuâ foliorum Tabaci, curatam. Id qvod vix alia ratione, qvàm per crebriorem ptyeliſmum contigiſſe videtur qvo & ipſe *Borellus* inclinat, *c. l.* affirmans, *folia lauri lingvæ impoſita multas aqvas educere.*

§. 5. Præſuppoſito itaqve, corpulentiam jam factam, tolli poſſe, ſupereſt modum ſcrutemur, qvô id fiat. In hoc v. negotio duo inprimis ſunt conſideranda 1. qvo modo ſuccus nutritius adeò conſiſtentiam mutet, ut aſſimilandus ſpiſſior, evadat tenuior, aſſimilatus v. ex ſolido reddatur fluidus. 2. qvo modo alteratus ità, per modo dicta, qvævis loca, etiam ex remotiſſimis inde regionibus, evacuari qveat. Prius qvod attinet, mutatio iſta texturæ & conſiſtentiæ, formaliter non niſi per motum inteſtinum acceleratum fieri poteſt, qvo à ſe invicem ſeparantur particulæ, arctius nonnihil implicatæ, & in minutias exiles dividantur, antea firmi⁹ coagulatæ, & motu iſte continuato fluidâ in conſiſtentiâ perſiſtant, qvo undiq; facilius motu progreſſivo diſtribui qveant. Duob⁹ hoc fieri modis, ferè obſervatur: 1. *per ſimplicem liqvationem* eo mòdo, qvo pingvia, mucilaginoſa, gelatinoſa, à qvovis calore fluidiora fieri obſervantur. 2. per *ſolutionem*, eamqve duplicem: *α*) eam qvæ fit totius in minimas molleculas, homogeneas, adeoqve partes totius integrales; eo modo, qvo per menſtrua qvædam, ſive reſpectu organorum noſtrorum ſenſualium ſint corroſiva, ſive inſipida, concreta duriora & ſolidiora findi qvaſi obſervantur, ut ☉ per 🜂; Cran. human. per Spiritum ⊖. Corallia per ✛. *β*) eſt iſta, qvæ fit in particulas totius minimas, ſibi in miſto heterogeneas, adeoqve ut vocant elementares (ſcil. immediatas) eſt qve propriè dicta reſolutio, oppoſita formali ſeu ſeminali concreti coagulationi, ſitqve per principii coagulantis enervationem, unde concretum fatiſcit denuò, qvâ ratione per putredinem reſolvi vegetabilia, & animalia, & fatiſcere in principia ſua, l. immediatè l. mediatè talia, dicuntur. *Reelementatio* haud inepto vocabulo

vocatur

vocatur à *Strauſio* in *Epiſt. ad Dygbeum de pulvere ſympathet. in Theatro ſympathet. p. 135.* & in *Reſponſ. ad exam.* pul. *ſympathet. Deuſingii ad p. 425.* dum colliqvationem iſtam, qvæ in diabeticis fit, conſiderat. *Prior* modus ſimpliciter qvieti particularum, & aliqvali corpuſculorū implicationi, *2dus*, fortiori unioni & arctiori cohæſioni; *3tius* v. ſeminali miſtioni opponitur: & hic 3tiꝰ inprimis intelligi videtur, per colliqvationem humorum, in medico foro adeò uſitatam: ut ut ſub latiori ſenſu, omnes iſtos modos una comprehendat, ut pote qvi omnes, nunc ſeorſim, nunc idqve ſæpius conjunctim, ſub colliqvatione & emaciatione corpulentorum locum invenient. Certè, dum frigidioris qvi ſunt temperamenti, corpulentos magis commoda ſub interpretatione (ſi nempe humiditas accedat) reddi, ſupra inſinuavimus, ita ex oppoſito à calore excedente, præſertim febrili, liqveſcere contenta qvælibet, & tenuari magis, 🝆ſæ plus minus cum ſint texturæ, non ſecus ac ipſa pingvedo, nemo facilè negabit. Dum porro acriora qvælibet aſſumta medicamentoſa, ut aromatica, diuretica, diaphoretica poſitiva, purgantia fortiora vegetabilia, attenuantia, incidentia, & omnia, qvæ ad acredinem plus minus ⊖ſam contenta corporis diſponunt, emacient qvoqve corpulentos, ſuſpicari licet, acriores ⊖inas v. g. diureticorum particulas ſolvere, menſtrui inſtar nutritivam gelatinam, & ſpisſiorem ſangvinis conſiſtentiam, qvin & acrimoniâ particularum ſuarum, cuneorum inſtar, findere, & affricatu ſuo, atterere pingvedinis, & carnis muſculoſæ texturam molliorem, nec adeò tenacem, adeoqve hoc modo reſolvere demùm easdem. Ex hoc enim Urinæ diabeticorum mira dulcedo derivanda videtur, ex pingvedinis ſcil. aut roris chyloſi liqvefacti, cum ⊖ibus Urinariis miſti, mutuâ temperaturâ & in dulcedinem vergente textura? De qvo vid. pluribus agens *Williſius Pharm. Rat. Vol. 1. p. 164. & 172.* Dum deniqve à Mercurii uſu, colliqveſcit corpus, videtur probabile, præter ſummam ejus per qvosvis poros meatusqve penetrantiam, acerrimum ejus 🜍 externum, deſtruere penitus & ſuperare 🜍 animale coagulativum nutrimenti, ſeu ab ejuſdem acrimoniâ, adeò mutari concretum coagulati alimenti mollioris, pin-

gvedinis & carnis,ut efficiente vitali ſeu ſpecifico coagulatore deſtructo,concretum reſolvatur,in liqvaminis aqvoſi & viſcoſi conſiſtentiam,hinc per convenientia cribra tranſcolandum & excernendũ. Sicuti aliàs Merc.præcipitatus,ſepticus eſt,& partis ſolidæ mollioris,in ſimile liqvamen, externo uſu , reſolutivus. Nam fœtor cadaveroſus qvi in liqvamine per ſalivationem excreto percipitur,putredinis inchoatæ, & corruptionis , vitali & balſamicæ conſervationi oppoſitæ,indicium eſt.

ſ. 6. Alterum iſtud,qvod ulterius hic conſiderandum monuimus,eſt evacuationis modus materiæ colliqvatæ & reſolutæ. Fit hæc mediante ſero,ſeu latice , communi iſto nutrimenti & excrementi vehiculo. Hoc uti conſvetâ Naturæ lege impprægnatum eſt, ⊖ibus M.S. ſuperfluis,& inutilibus,qvæ ceu recrementa digeſtionis ſecundæ,per Urinã eliminat, & qvorum medio,inſtar liqvoris ſaponarii,abſtergit & abluit partes ſolidas, ne qvid ſordium à nutritione privata remaneat, qvas ſub formâ nunc ſenſilis tranſudationis,nunc inſenſilis tranſpirationis, foras excludit : Ita parili ratione,ejuſdem beneficio , colliqvata qvævis materia,& ita vitalibus noſtris heterogenea , & eatenus recrementitia reddita,& ſive ex nutrimento adhuc aſſimilando, intra vaſa,ſive ex eodem jam aſſimilato, extra vaſa genita fuerit, ac ubicunqve locorum ſubſtiterit,imbibitur, probeqve abſtergitur,(idqve eò potentius,qvò acrius & ⊖ſius,adeoqve a culeatis pluribus particulis turgentius fuerit dictum ſerum) & communi humorum circulo,per univerſum corpus rapta,per loca convenientia,filtrationis modo,tandem tranſcolatur, ac ſeroſo iſto vehiculo involuta , foras emittitur. In qvo negotio duo ferè concurrere ſolent: 1.proportio conformationis mechanicæ,qvoad figuram & texturam particularum filtrandarum,cum iſta pororum organi filtrationis. 2. irritatio qvædam,plus minus ſenſilis,in loco filtrationis,à materiâ filtrandâ,cujus occaſione ſtringuntur fibræ nonnihil,& refluxus integræ humorum maſſæ aliqvantiſper retardatur,unde lentiori ſub motu , tranſcolandæ partes,fibrarum iſtâ ſtricturâ,copioſius trajiciuntur & qvaſi exprimuntur,donec qva data porta excludantur.

ART.

Art. III.

Fontem Diæteticum aperit.

§. 1

UT jam ſpecialius conſideremus auxilia, iſtis ſcopis plus minus convenientia, eadem ex ʒbus fontibus Medicis haurienda veniunt Pro qvorum ſelectu obſervanda inprimis differentia imminuendæ immediatè, vel carnoſæ l. adipoſæ ſubſtantiæ, præſertim adhuc aſſimilandæ. Nam carnoſæ illius partis reſpectu, eaqvæ ſangvinem ſtrictè ſic dictum magis afficiunt, reſpectu v. pingvedinis, qvæ chylum magis tangunt, adhibenda. Sic enim ſangvinis detractio, carnoſiori habitui imminuendo, Lactis uberior emiſſior, pingvedini detrahendæ accommodatum magis auxilium. Auxilia hinc *Pharmaceutica*, magis adipoſis, illa v. *Chirurgica* carnoſis, *diætetica* pro ſelectus ratione utrisqve æqvaliter conveniunt; ſic enim carnoſis Lacticinia & o°oſa, contra obeſis, carnoſa potius concedenda: iſtis cereviſia triticea, his hordeata propinanda. Eodem ſub reſpectu, acriora & effectivè calidiora, ſivè alterantia. ſive evacuantia obeſioribus aptius reſpondent. Hinc ⦶ata carnoſis, ♀ea obeſis potius conducunt; & ſic porrò in aliis.

§. 2. Primus fons largiter media Diætetica ſubminiſtrat, qvorum legitimum regimen, vel ex ſupra dictis *cap. 1. art. 3.* ſponte patet. *Aërem* qvod attinet, uti chylum, in ſaliva deglutitus, & ſangvinem, per inſpirationem admiſſus, pro conſtitutione ſui notabiliter alterat, ita, ut uterqve magis l. minus temperatus, magis vel minus fixus aut volatilis, adeoqve facilius aut difficilius diſſipabilis evadat, Ita pro corpulentiæ medela, ſubtilior, calidior, & ſiccior, isqve crebrius recentatus (ſi ita loqvi liceat) in primis ſeligendus. Hujus n. medio, ut attenuari in nobis & reſolvi, & qvaſi magis liqvari ſolent contenta noſtra qvælibet, ita & motus inteſtinus intenditur notabiliter, unde acriora reddita eadem minus nutriunt, qvin attenuata inſigniter, promptiſſime tàm ſenſibiliter, qvàm inſenſibiliter evacuari

cuari apta nata exiſtant. Non minoris efficaciæ, propter easdem rationes, ſunt Regiones calidiores, inprimis qvæ Tropicis propinqviores: nec non ſolum arenoſum, calidius & ſiccius. Qvo etiam referre licebit Aërem arte calefactum, ut balneum ſiccum, hypocauſtum &c.

§. 3. Qvemadmodum autem tàm *liqvidarum & fluidarum,* qvam (ſuo modo,) *ſolidiorum qvoqve partium conſumtio perpetua, neceſſitatem nobis imponit, aſſumendorum indies alimentorum, qvibus deficientibus in fame qvalicunq; contabeſcit confeſtim corpus,* ut loqvitur *Sylv. Prax. lib* 4. Tr. 5. *§.* 405: ita, ut iterum macreſcant corpulenti nimis. *Cibus & Potus* qvoad qvantitatem ſit parcus & paucus, de qvo conf. *Panarolus pent. 4. obſ. 18. it. 32. qvi pingvibus & obeſis remedium optimum & infallibile aſſerit, abſtinentiam à ſuperfluo cibo & præſertim potu: Nulla n. res minuit majori celeritate & ſecuritate pingvedinem, qvantum ſubtractio humidi.* Qvoad qvalitatē non ſit temperatus aut nutritivus, qvin potius freqventi condimentorum, in ſpecie ⊖inorum acriorum & acidorum additione ità conſtitutus, & redditus medicamentoſus, ut incidentem, attenuantem & reſolventem, qvin & diureticam qvodammodo naturam acqvirat, adeoqve aut citò tranſeat, aut ſangvini infuſus, hunc ſimiliter acriorem ac aſperiorem reddat. Talia ſunt, prout recenſentur *à Sylvio l.* 1. *Prax. c.* 38. *§.* 6. ┼, *ſuccus citri, Spiritus ⊖is &c. piper, caryophylli, cinamomum, macis, zinziber, naſturtium, eruca, ſinapi, raphanus qvivis, & inprimis ruſticanus. Platerus Tr. 3. prax p. 51. Piperis freqventem uſum, maciem inducere, docet.*

§. 4. Omnibus autem hoc in caſu præpollet *vinum degener ſeu acetum,* de qvo ſane notabile eſt, qvod ex *Strada* refert Cattieri *obſ. 13. p. 44.* ejus uſu, virum militarem, obeſitate prætumidum, ┼ continuato, 87. pondo, detumeſcente abdomine, decreviſſe. Volatile enim ejus acidum, utut ſtimulum qvodammodo addat appetitui, tamen fortius cibos colliqveſcere cogit, ut in ſeroſiorem, & ▽oſiorem, ac aſperiorem, minusqve nutritivum abeant chylum: præterea tam ſub digeſtione in ſtomacho, qvam extra eum in fine duodeni, attactu fermenti fellei, transmutatur plus minus in ⊖ſum volatile acre, ac fit inſigne

ab-

abſterſivum,inciſivum,tam ſordium nocivarum , qvàm etiam nutrimenti laudabilioris,& diureticum , unde crebriore & diuturniore ejus uſu,ſangvinea maſſa in ſpecie latex aqvoſus, ⊖ius volatilis,acrior,abſterſivus & diureticus redditus , extenuando & reſolvendo nutrimentum , ſucceſſivè corpulentiorem habitum imminuet. Qvodſi 🜊 vulgare , volatili ſcyllæ ⊖e imprægnetur,& fiat 🜊 ſcylliticum (de qvo 🜊o ſcyllitico *Duraſtantes* integrum conſcripſit tractatum, utpote qvod in maximo apud Veteres fuit pretio, adeò ut tantum non pro panacea habuerint,cum ex uſu ejus,primus illius inventor per omne vitæ tempus benè & ſalubriter vixiſſe dicatur) qvo & diuretica ejus virtus,omnibus cepaceis & alliatis ſingulariter propria , intendatur,& acrimonia penetrantior evadat, efficacius futurum eſt. Hinc *Stephanus* Med. Venetus,*in operibus Medic. lib. Coſmet. p. 462.* nil peræqve prodeſſe dicit ad obeſitatem tollendam , atqve 🜊 ſcylliticum,jejunè qvotidie aſſumptum; ex eodem fonte & ab aliis oxymel ſcylliticum commendatur,ſicut aliis 🜊 ſcylliticum in qvo abſinthium maceratum,aliis 🜊 rutaceum laudaſſe placuit. Qvidam loco ordinarii potus 🜄 chalybeatam, 🜊o temperatam propinant corpulentis. Qvodſi 🜊 à ⦶ cohobetur, & ita fortificetur,eò convenientius huic uſui futurum eſſet,qvod ipſum obtineret pariter, ſi ⊖ ✳ci modicum in Nitro ſolvatur.

§. 5. Somnus parcus,labor v. corporis aſſiduus,cum vigiliis inſigniter convenit,ſic enim alteratur ſangvineæ maſſæ craſis,eaqve ex aucta fermentatione , fortioriqve hinc calore ſuccenſo,temperatis nutritivis partibus ſudore difflatis, retorrida eadem & acrior redditur,ut nihil apponat nutrimenti , multum è contra abſumat. Qvantum enim crebriora pariter , ac vehementiora corporis exercitia,pro corpore attenuando faciant,vel ruſticorum ac mechanicorum teſtatur turba : qvos inter raros carnoſos,(benè autem ut ſic dicam fibroſos ac nervoſos) rariſſimos obeſos,cernere licet,qvamdiu conſveta ſcil. Vitæ obeunt munia. Adeò ſudoretenus diffluit,qvicqvid ſub parcâ ſomni qviete ſolidis partibus,pro irroratione earum, ad facilitatio-

 nem

nem motus, aſpergitur, ut citra uberiorem aſſimilationem, per habitum poroſum corporis denuo excernatur: id qvod confir. ſupra c. 1. art. 3. ∬. 3.

∬. 6. Propterea qvoqve ſedulò opera danda, ut viæ iſtæ, per qvas qvarumvis digeſtionum excrementa emittuntur, neqvaqvam ſint obſtructæ, ſed potius qvotidie patulæ, imò ſolitò laxiores & apertæ, qvo de ſucco nutritivo, ſub excrementi tegmine, portio qvædam unà eliminetur. In qvem finem tranſpirationis loco, crebrior ſudatio in ſpecie conducit, ut modò inſinuatum, ſic enim immediatè magis habitus corporis exhauritur, & qvod carni vel pingvedini impendendum foret, ita glutinoſioris ſub ſudoris larvâ excernitur. Qvis qvoqve exercitium crebrius repetatur, qvo enim major nutritivi roris portio, pro reparando ſeminis diſpendio ad teſtes abripitur, eo partes alias magis defraudari eodem palam eſt: qvin & Spirit. animalibus ſpeciatim ſic copioſius exhauſtis, totius corporis functiones tam motivas, qvam in ſpecie nutritivas vacillare neceſſe eſt. Referendæ huc & aliæ excretiones extraordinariæ, menſium, hæmorrhoidum, aliarumqve per loca alia hæmorrhagiarum, qvæ tantum abeſt, ut cohibendæ ſint, ut potius omni ope promovendæ, in qvem finem, interno uſu, vix croci ac myrrhæ auxilia qvicqvam ſuperare arbitramur: adeò hæc qvasvis hæmorrhagias provocare apta nata ſunt: ſanè mulierem novimus delicatioris texturæ, cui croco, cum molâ parvâ attereretur, odor diuturnior, ex fonticulo cruris ſangvinem copioſum effluere fecit. Pertinet huc, & lactis uberior in mulieribus excretio: cum qvantum ejus uſu pingveſcant infantes, tantum ipſis detrahi omninò neceſſarium eſt.

∬. 7. Tandem huc pertinent animi affectus, & motus, qvi mediantibus Spir. uti inſigniter contenta corporis alterant, ita ad corpulentiam imminuendam plus minus conferent. Præ cæteris autem id efficit gaudium magnum, ac effuſum: & hinc inprimis incandeſcentia concitatior: utrumqve pathema autem & crebrius & intenſius ſit, ſi ſcopum præfixum attingere debeat. Gaudia magna qvidem & effuſa, Spiritus attenuant & diffundunt.

dunt,& acuendo per acceleratum inteſtinum motum, contenta corpóris, acriora & aſperiora adeoqve qvaſi Salſiora eadem reddit, unde minor nutritio, ſed potius nutrimenti colliqvatio. Ex candeſcentia v. uti cruditatibus pituitoſis corrigendis apprimè confert, in ſtatu p.n. qvas qvaſi coqvit ac maturat, ſeu attenuat & reſolvit, & partim nutritioni, partim excretioni, aptiora reddit, unde & chronicis in malis ſubinde remedii loco eſt, & in ſpecie menſibus l. parcius l. penitus non fluẽtibus confert, ità in corpulentioribꝰ, liqvando contenta nutritiva, & attenuando, eadem ac ad ſucceſſivam excretionem diſponendo, & ex aſperando ſeu acriora reddendo cætera fluida, multum ad habitum craſſiorem deponendum facere ſolet.

ART. IV.

Remedia è fonte Pharmaceutico haurit.

§. 1.

FOnte diætetico jam relicto, rectà tendimus in Pharmaceoticum, qvi varia nobis ſuggerit remedia evacuantia. Ex hisce autem eligenda ea potiſſimum, qvæ ſimul etiam Mam Seam alterant, eamq; attenuant ac reſolvunt, & ſpeciatim laticem ſeroſum, (ejusqve contentam gelatinam chyloſam) in eo vel fundunt, vel acriorem efficiunt, indeqve abſterſivum & glutinoſi cujusvis plus minus attenuativum, ac colliqvativum & hinc vaſorum excretoriorum ſimul ſtimulativum reddunt. Hæc inter evacuantia primum locum obtinent, *purgantia*, qvorum fortiora, mediante acrimoniâ maligna, & colliqvefactiva, cum promiſcuè tam vitioſa excrementa, qvam utiles nutritivos ſuccus, ſive aſſimilandos, ſive jam aſſimilatos, adeoqve ipſam tandem, certâ ratione, ſolidam ſubſtantiam reſolvant, & ſub putrilaginis fœtidæ formâ educant, ut pluribus docuit *Helmont: in ſuis ſcriptis, in ſpecie de Febrib. c.* 5. & Cnöfelius *Meth. Med. Febr. epidem. exerc.* 3. potentiſſimè corpus emaciabunt. Sed qvoniam non omnibus æqve conveniunt, qvin interdum qvibusdam gravia mala inducant, cum *helleborum* inſeqvi convulſiones, jam olim *Hipp.* in aphor. notaverit, *Scammo-*

nea-

neatum pharmacum vero, hypercatharſin periculoſam, apud *Helmont. cit. l. §. 13.* induxerit, febres periculoſas in aliis fortiora purgantia accendant, *Gabelchov. Cent. 6. cur. 26. & 27.* alios ad hydropem & leucophlegmatiam diſponant, teſte *Poterio Cent. 2. cur. 29.* adeoqve non ſemper ſine periculo propinentur, metu gravioris mali, potius ab iis abſtinendum. Blandiora tamen nonnulla purgantia, in ſpecie aloëtica, non lota, (lotione n. eorum virtus caſtratur) commendantur, ſive ſola, ſive aliis amaricantibus, in ſpecie myrrhâ, miſta: qvæ ipſa uti & alia amara, v. g. abſinthium. gentiana, Centaurium minus. ut balſamicâ qvidem virtute corpus Maſſamqve Sangvineam condiunt; ita ſimul potenter exſiccare dicuntur, qvatenus deterſivâ amaritie valide ſuccos nutritivos attenuant & diſſolvunt, potenterqꝫ abſtergunt, ſimulqve bilem acuunt, forſan & augent, eamqve acriorem & amariorem, adeoqve reſpectu chyli & ſangvinis, ſimili modo alterativam, hoc eſt attenuativam, reddunt, eo ipſo ſane corpus ad emaciationem multum diſponent. Qvo major n. bilis acrimonia, eo magis nutritio impeditur, minor vero eandem promovet. Qvam etiam ob cauſam in fœtu dum partes celerius creſcunt, bilis ſæpius inſipida plane obſervatur. *Vid. Colleg. Therapeut. Excellentisſ. Dn. D. Bohnii Patroni ac Præceptoris mei ſummè colendi Part. 3. Art. 2. ℐ. 3.* Ad noſtrum hinc ſcopum, Pilulæ qvæcunqve aloëticæ, in ſpecie de Tribus, it. ex hieris confectæ, uſurpantur, qvarum loco & elixir proprietatis vulgare, multum differens ab eo, qvod *Paracelſus* beneficio liqvoris alkaheſt paravit, aut qvod *Helmont*, tanqvam ſuccedaneum hujus, artificioſâ digeſtione concinnat, ſubſtitui poteſt. Unde etiam *Fernælius*, *vir experientisſimus & magni judicii atqve ingenii*, prout audit *Conringio introd. in art. Med. p. 146.*, *conſil. 15.* ad obeſitatem nimiam, pilulas ex Rhabarbaro, aloë & agarico confectas, curandam proponit. Pertinent huc qvoqve pulv. *Hypacticí*, ex ſenna & aromatis acrioribus compoſiti, ad obeſitatem nimiam non inconcinne deſcripti à *Velſchio in Hecatoſt. 2. obſ. 61 p. 34.* it pulv. purgans expertus *Foreſti l. 31. obſ. x. Platerus multiſcius Prax. Tr. 3. p. 51.* pilulas ex amaris paratas,

℈ß pondere, ſingulis matutinis ſumendas, tales præſcribit: ℞ Rad. ariſtoloch. gentian ana ʒj. rad. rubiæ ſummit. Cent. min. an. ʒß. ☉. ℈j. cum ſucco polypodii l. cariophyllatæ F. Maſſa. Faciunt huc Electuaria iſta bina, ex aromaticis acrioribus parata, corpulentiam nimiam, *Antipiotis* ob id dicta, & deſcripta contra *à Ferdinando. Hiſt. medic.* 82. *p. 274.*

§. 2. Diuretica porro ſunt primario, qvæ obeſis conveniunt, eaqve ſpeciatim ⊖ina, qvæqve blande & leniter eos emaciant, ut ſuperius dictum. Primatum in hoc puncto obtinet acetum ſiccum, ut vocatur *Billichio*, ſeu potius concentratum, nempe ♀us, ſeu ⊖ iſtud enixum ex ✝ do vini & fæcibus ejus alcalinis ☍ſis ſolutis enatum, qvem inprimis *Epiph. Ferdinandus* c. l. ſpecificè commendat, qvod potenter abſumat pingvedinem, corpus laxet & primariò □as promoveat. Eadem ſcil. de hoc ipſo coagulo ⊖ino dicenda veniunt, qvæ ſupra de eodem ♀o liqvido, hoc eſt, ✝ o, aſſerebantur, dum pari modo reſolutum in ſtomacho, & ſucceſſivè mutatum in ⊖ ſum volatile, inſigniter abſterſivum & deterſivum, □æqve provocativum evadat. Sufficit autem crudus & ſuperficialiter ſaltem depuratus, crebra ſolutione & cryſtalliſatione clarificato præferendus, his n. præparationibus non parum de volatili ſua aciditate amittit. Sunt, qvi arcani inſtar, contra obeſitatem nimiam, commendãt pulverẽ ex ♀i depurari & cymarum aut julorum coryli verno tempore excreſcentium æqvalibus partibus paratum, mane & veſperi, ſub introitum lecti, qvantum cultelli cuſpis capit, ✝ prius irroratum, aſſumendum. *Platero* decoctum julorum coryli in vino factum commendatur *Prax. Tr. 3. p. 51. Foreſtus Alemarianus, vir multæ lectionis, & Practicus feliciſſimus*, autore *Conring. c. l. p. 148. l. 31. obſ. x.* de qvodam aurifabro narrat, eum tanta craſſitie laboraſſe, ut ferè expiraret, curatum verò fuiſſe hoc Pul. ℞. Tartar. ℥ij cinamom. ℥iij. Zingib. ʒj. Sacch. ℥iv. M.

§. 3. Poſt Tartar. eſt ⦶, non infimi ſubſellii remedium, & ipſum elegans ſangvinis alterativum, & nutrimenti abundantis reſolutivum, & per Urinas eductivum. Hinc ⦶ optimè

depuratum, ſeu flores *Mynſichti p.26.* in uſu commodo erunt. Tartar. *item Nitratus Bartoleti: tr. de reſpirat. l.5 c.1.* qvi ceu ſingulare febrifugum ab eodem commendatur, & ſingulare diureticum: revera autem nil aliud eſt, qvàm Nitr. ex proprio Spiritu in alcali tartari regeneratum. Ratione Nitri, & diaſpoliticon Galeni, dictus officinalis pulvis, à qvibusdam pro arcanisſimo habetur contra obeſitatem: qvo ipſo aliàs pulvere, in totâ officinâ pharmacevtica, nobilius vix reperiri remedium, contra affectum hypochondriacum, & natam exinde melancholiam hypochondriacam, non tantum à *Bartoleto c.l. L5. c.4. p.* 431. ſed etiam ab Archiatro qvodam, Regio Danico, D. J. ceu freqventi experientiâ confirmato his ipſis in malis, aſſertum fuit. Nitr. ipſum crudum, non reformidandum, modo per Sal ammoniacum depuretur legitimè ab excrementitio 🜍 ipſi freqventer adhærente. Relationi amici debemus, qvod catellis, maturè ab uberibus matris ſemotis, ſi Nitr. in lacte vaccino, ceu alimento, diſſolutum crebrius propinetur, eorum incrementa corporis multum impediri, eosqve ita parvulos, ludis jocisqve aptiores, continuò permanere. Pertinet huc Nitr. 🜖latum, h. e. arcanum iſtud duplicatum Mynſichti, ſeu ut aliàs appellatur, Panacea Hollatica, *vid. Schrœder. Pharm. Med. chym. l.3. c. 23. p. 466. 474. & Mynſicht. Armament. p.* 10. remedium profectò laudatisſimum, præter uſum enim ejus contra corpulentiam nimiam, in malo hypochondriaco, febribus intermittentibus, ipſaqve etiam ſcandaloſâ qvartana, & mulierum affectibus, it. in ſcorbuto, calculo etc. remedium revera polychreſtum exiſtit. Somnum nonnihil conciliare ſimul deprehenditur, id qvod non immeritò aliqvali participationi de 🜍 🜖li anodyno adſcribendum videtur. Sugillat qvidem nobile hoc remedium *Zvvelferus Mantiſſ. Spagyr. p. m. 407.* ſed ipſe inſigniter hallucinatur, ob neglectum legitimæ præparationis, ſi enim ejus veſtigiis inſiſtere velis, non deſideratum Sal. duplicatum, ſed 🜖licum vomitivum accipies. Sal. n. iſtud duplicatum, ex 🝎 🜅 elixiviatum, 🜖lici ſanè primitus & nauſeoſi ſaporis, per repetitas in crucibulo fuſiones, ſolutiones in 🜄, filtrationes & coagulationes, eo uſqve depurandum, do-

donec Sal. candidum, ex inſipido amareſcens, acqviras: qvarum in advertentia aſperas iſtas *Zvvelfero* extorſit cenſuras.

ſ. 4. ⊖li injecta mentio & hujus uſum contra nimiam obeſitatem in mentem vocat, in ſpecie ſi ejus Spiritus ſeu ſtagma acidum copioſius uſurpetur, aut cum eodem paratus Tartar. ⊖latus: Artificioſa tamen ejus in cryſtallos Salin. coagulatio, reliqvis in hoc caſu præparationibus præfertur. Singularis experimenti rationem habere dicitur ☍ ⊖li, ſuper 🜍 ♁ii affuſum, indeqve per Retortũ deſtillatum, cujus deſtillati gutt. 8. l. 9. in 🜄 roſarum aſſumtæ & ſæpius reiteratæ, cujuſdam viri obeſitatem, qvi 4. ulnarum circumferentiam habuit, in tantum diminuit, ut 5. ulnæ qvadrantum macrior redditus fuerit: de qvo experientiæ confirmatio attendenda. De ⊖lo vero dum loqvimur, acidularum ſe offert potus, cum ⊖lum ♂tis ſit, qvod animam earum conſtituit: hæ ipſæ n. crebrius & diutius hauſtæ, pariter craſſiores extenuare ſolent, id qvod alias præter cauſas, vel copioſior Urin. fluxus pariter præſtat. *Timæi* eſt obſervatio *Lib. VI. caſ. 111 p. 263.* 🜄rum talium Oe, ⦶o & ♂ (ut ipſe qvidem enumerat) turgidarum potu, qvendam obeſiorem corporis habitum manifeſtè imminui & decreſcere ſenſiſſe: idqve toties, qvoties, id qvod annuatim fiebat, his ipſis uteretur: Egranas v. acidulas, externè adhibitas, corpulentiam nimiam imminuere *Macaſius c. 9.* autor eſt. Nec immerito Thermæ exſiccantes, & potæ & pro balneo adhibitæ, ceu utiles laudantur *à Sennerto p. 25.* modo appetitui, qvi potu earum, non ſecus ac acidularum, mirè intenditur, minus ſatisfiat, ſic n. duplicatâ ope, detrahendo, nec reſtituendo, talibus ſuccurritur. Ut taceam harum extrinſecus admotarum ope, ſtringi & corrugari plus ſolito fibras, arctariq; ita & anguſtari partium poros, qvo ipſo copioſioris nutrimenti receptio neceſſario impeditur.

ſ. 5. Ex regno vegebabili, præ cæteris ſimplicibus ſemen fraxini, ſeu ut ratione figuræ aliàs appellari ſolet, lingva avis, inſigniter commendatur: adeò ut *Ferdinandus c. 1. p. 274.* iſtud ceu ultimum contra obeſitatem nimiam deprædicet remedium, qvod etiam hydropem curet, doſ. ʒj. propinatum in vino. Nec

eſt,

eſt, qvod mireris talia præconia, magna namqve in herbis virtus, potensq; in iis energia: inprimis qvæ in ſemine earum concentrata deliteſcit. Hoc ipſum verò præ cæteris diureticis & lithontriphicis caput extollit adeò, ut iſtud contra calculum ſufficienter laudare vix qveat *Glauberus Pharmacop. Spagyr. p. 1. p. 23.* Eodem ex fundamento celebratus adeo ab *Helmont: betulæ* ſuccus diureticus, obeſis futurus eſſet proficuus, qvod aliqvando tentandum foret. Italis qvibusdam, ſingularis remedii loco, ad curandos infantes nimis obeſos, ita ut vix reſpirare poſſint, eſt hæc miſtura: R. Sem urticæ ℥j. pulvreiſat. ſubtiliter miſce cum mellis ℥iv. hujus miſturæ cochlear j. vel 2. ſi paulo ſit grandior propinant infanti, felici cum ſucceſſu Ratio eadem hic ſubeſt, nam urticæ ſemen legitimo modo & tempore collectum, mirabile eſt diureticum, ſingulareq; lithontripticum. Terebinthina ſilentio prætereunda non eſt, cujus tanta eum Urina intercedit familiaritas, ut violacea ſvavitate Urinam imbuat: de hac refert *Foreſtus l. 31. obſ. x.* qvendam valdè craſſum & articulari morbo obnoxium extenuatum & curatum fuiſſe per pilulas de Terebinthinâ cum ſaccharo, harum ʒ.l. 7. duabus horis ante prandium qvotidie recipiendo. Agmen tandem vegetabile claudat Sandaracha Arabum, ſeu gummi juniperinum, nam Sandaracha Græcorum, arſenicali virulentia infeſtum eſt, & ob id hic exulet. Gummi hocce, ceu vitale balſamici Juniperini fructicis nectar, originem ſuam olet, & ita non tantum balſamicâ juniperi virtute corpus tingit, ſed in ſpecie laticem ▽oſum M. Seæ acuendo, qvicqvid ſordium invenit, per □ evacuat & etiam alimenti ſuperfluitates unâ exhaurit. Laudẽ hinc merentur Pilulæ Mynſichti de Sandaracha dictæ, qvæ totæ inſigniter diureticæ & deterſivæ, contra obeſitatem ſingulariter commendantur, & ceu expertæ laudantur: cum oxymelite ʒß ſandarachæ, ſæpius danda à *Platero* proponitur: *Prax. Tr. 3. p. 51.* Plura de diureticis his proficuis ex regno animali, in ſpecie de lumbricis, aſellis, ſcarabeis, cantharidibus etc. dicere poſſem, niſi talia ceu in Vulgus cognita, præſupponerem.

§. 6. Diuretica excipiunt ſudorifera, qvæ inter lignorum uſita-

uſitata decocta vulgò referuntur, qvæ aromaticâ ſuâ acrimoniâ, attenuando M. Sam, ejus circulationem rapidiorem reddunt, unde ſuperfluum alimentum ſenſim liqvefactum, ſeroqve denuo imbibitum, ſenſim per poros corporis excernitur. Id ab omnibus obſervatur in Cura gallicæ Luis per diætam ſudoriferam, in qva ægri non parum emaciantur. Rationem methodicam, qvâ per lignorum decocta, præmisſis ſangvinis debitis detractionibus, curandi ſint obeſi, delineat *Caſus I. Lib. 6. à Timæo* conſignatus. Hinc ſuper ſaſſaparillæ radicem extructus eſt Pulv. compoſitus *Ferdinandi*, contra obeſitatem, qvem aliis præfert, & qvo ſe felicisſimè uſum & Salib. theriacalibus æqvi pollere aſſerit: Rec. Pulv. Sarſaparillæ ℥j coriandri, aniſi, cinamom. caryophyll. ana. ʒij calam. aromat. ʒj. ♀i ℥ß. Sacch. alb. q. ſ. F. Pulv. in cujus locum forſan ſubſtitui poterit iſte à *Sennerto* laudatus *c. l. p. 25.* Decoctis talibus aut Pulv. eſſentiæ lignorum cum Spir. ſambuci paratæ, pariter ſuccenturiantur. ⊖ia theriacalia commendari ſolent à qvibuſdam, de qvibus videatur judicium *Zvvelferi*, & qvæ contra hunc acute diſſerit *Tachenius in Hippoc. Chym.* qvorum tamen loco potius Pulv. viperinos, tàm ſimplices, qvàm pro ſcopi varietate diverſimodè compoſitos, cum experto *Velſchio c. l. Hecatoſt. 2. obſ. 61. p. 36.* commendamus. ⊖ia alias fixa qvæcunqve ut & volatilia, tam qvæ cervinæ calvariæ fructus, qvam qvæ viperæ ſuppeditant, valdè hic conveniunt: non minus qvam ⊖ vol. ſuccini, elegans ſudoriferum, &, potens diureticum: qvalia Saliia acria hoc in caſu convenientiora ſunt ſudoriferis fixis, ex minerali regno in ſpecie ♁iali familia paratis: cum illa poſitivè magis operativa exiſtant.

ART. V.

Fontem Chirurgicum libat.

§. 1.

INſtrumentis jam Pharmaceuticis M. Seam colliqvefaciendi, chylumqve laudabilem, & inde corpulentiam nimiam minuendi non ſufficientibus: Videndum an Chirurgia qvoqve aliqva nobis qveat ſuppeditare hunc in finem utilia. Qvan-

qvam vero *Venæſectio* neqvaqvam unicum fermè, ac optimum remedium, in qvibusvis affectibus curandis, juxta Pariſienſes Medicos plerosqve, *Sylv. App. tr. 9. §. 242. p.* 809; Nihilominus tamen in nutritione aucta iterum imminuenda, idqve ſpeciatim carnoſiori in habitu, eandem multum præſtare, qvin utramqve complere paginam, teſtatur, confirmatqve pariter experientia. Qvippe primarium Venæſectionis ſimiliumqve ſangvinis detractionum indicans eſt ſangvinis laudabilis copia uberior. Et qvemadmodum per Venæſectionem, ſive ſimul ac ſemel fiat, ſive, qvod melius, pro unius cujusq; conſtitutione peculiari & viribus, per iteratas vices inſtituatur, ſangvinem immediate detrahimus, ita cum eodem emiſſo nutritium chyloſum ſuccum pariter cito tutoqve, utut ſecundario imminui atqve exhauriri poſſe, nemo, credo, eſt, qvi neget.

§. 2. Vicarias phlebotomiæ vices, ſubeunt *Cucurbitulæ ſcarificatæ, ac hirudines*, variis in locis applicandæ, qvæ eò crebrius reiterari, & eò plures adhiberi poſſunt, qvo minori, ſaltem non adeò ſubitaneo, virium cum diſpendio, in uſum vocari poſſunt, ſive ſolitariæ adhibeantur, ſive accedente locorum vulneratorum frictione cum Sal. & Acet. ad imitationem nempe *Zacuti Luſitani*, qvi qvantum hujusmodi hæmagoga auxilia corpulentioribus conducant pluribus oſtendit *Lib. 3. Prax. Admir. obſ. 112.*

§. 3. Suum pariter inveniunt locum & certum uſum habent *Cauteria*, tam actualia, qvàm potentialia, & cum his paratæ fontanellæ, ceu ulcera artificialia, qvo ampliora & copioſiora, eò pro præſenti ſcopo, utiliora: hæc enim promiſcuè qvicqvid inveniunt humoris affluentis, colliqveſcere faciunt, & ita etiam ſucceſſivè nutritium ſuccum in forma liqvaminis purulenti exhauriunt. Id qvod pluribus oſtendit *Helmont. tr. Cauterium*: utut in cacochymicis, cum pauco nutritivo, plus excrementitii eliminando, à poſteriori qvaſi, alios plures uſus obtineant.

§ 4. Ad efficacem hanc Medicinæ partem referenda videtur etiam *adipis detractio*: cujus *Plinius* & ipſe ſolus *l. 11. c. 37.* mentionem facit, dum inqvit: *L. Apronii Conſularis viri filio, detractos adipes, levatumqve corpus immobile onere.* Juxta hunc, qvem

&

& alii, qvi rei hujus mentionem faciunt, unicum allegare ſolent, videre licet in ſcripto Germanico *Anonymi*, Chur und Fürſtl. Helden Saal. *p. 221.* relatio non abludens à præſenti negotio. Verba ſunt hæc: *Dedo VII.* der Feiſte/ &c. &c. als Er mit Keyſer Henrichen VI. nach Italien zu deſſen Hochzeit reiſete / und Ihme unterwegens das Schmeer/ ſo Ihn beſchweret/ſchneiden ließe/ iſt Er bald darauff/ Anno Chriſti 1190. geſtorben. Scil. hoc ipſum eſt, qvod refert *Elias Reiſnerus Genealog. Baſilic.* p. 275. de Dedone V. Comite Rochlicio, propter nimiam obeſitatem craſſo cognominato, qvod anteqvam cum Henrico VI. Imp. militatum iret in Apuliam, arvinam corporis Medico ſecandam præbuerit. Res nempe, noſtrum qvod attinet negotium, eadem, circumſtantiæ utut varient. De *Sanctio*, poſt Obitum Fratris *Ordonii III.* Rex Hiſpaniæ electo, cum ob nimiam pingvedinem ad regni officia ineptus eſſet, exciſionem etiam pati decreviſſe, ſunt qvi referunt. De qvo poſteriori tamen apud Rerum Hiſpanicarũ ſcriptores altum eſt ſilentium, qvi potius referunt, nominatim *Rodericus Ximenez Archiepiſcopus Toletanus de Rebus Hiſpaniæ l. V. c. x.* & *Joh. Marianus de Rebus Hiſpaniæ l. 8. c. 7.* Sanctium ad Abderrhamanum, Maurorum Regem, Cordubam ſe contuliſſe, ibiqve ab illius Medicis, cujusdam herbæ virtute, extenuata arvinâ, corpus ejus ad competentem habitum & agilitatem debitam perductum fuiſſe: Qvod utut per veneni propinati virulentiam, factum qvidam ſuſpicentur, confundunt tamen medicamentoſam hanc Obeſi Sanctii extenuationem, cum veneno lethifero, ipſi à Fernando Gundiſalvi Caſtellæ comite, in pomo medicato exhibito, cujus vi tertiâ die Rex, qvi jam ab aliqvot annis extenuatus regno præfuiſſet, extinctus eſt. Conſtat, itaqve per adipis talem detractionem qvid *Plinius* intellexerit. Abdominis videlicet inciſionem, pro imminuendâ & tollendâ pingvedine, illum innuere, autor eſt *Epiphan. Ferdinandus in Hiſtor. Medic. 82. p. 273.* qvo etiam inclinare videtur *Sennertus l. 5. Prax. p. 24.* qvi remedium hoc ſævum, nec qvemqvam facilè admiſſurum, ille vero curationem periculoſiſſimam & timore maximo plenam aſſerunt. Certe cum nullibi apud Medico-

rum

rum Patriarchas, *Hippocrat. Galenum, Celſum, Paulum, Avicennam* ejuſdem fiat mentio; nec modernorum Chirurgorum ullus, qvicqvam de eadem conſignarit, incertum qvoqve ſit, qvomodo, ſi de manuali operatione interpretanda ſit, inſtituta & cujus partis an pingvedinis ſubcutaneæ ſaltem, an v, omenti nimis adipoſi exciſione peracta fuerit, ꝓpterea nec nos de re vel de perditâ vel vix imitanda plura verba facturi, hic facimus.

FINEM.

DIſſeris haut *craſſâ* de *craſſa carne* Minervâ,
WIDMANNE, & Medici das bona ſigna novi.
Qvid precor? Eſto alius diſtento corpore *craſſus*,
Tu *craſſus* meritis divitiisqve ſies!

properab.
CL. Dn. Widemanno
proſperrima qvæqve comprecatus
L. Joachimus Fellerus. P.P.

MAgnus Ariſtonides ſectatus caſtra Dearum
Pieridum, pleno corpore pingvis erat,

Atqve

Atq; videns pingve haud ſubtilib⁹ artib⁹ aptum
Eſſe, ſed inſipidum corpus & illepidum,
Selegiſſe locum perhibetur robore cinctum,
Et qvi vicinis palluit ater aqvis,
Detraheret qvo prægravidam & tardam ſibi molem,
Ne daret hæc vincla, hæc ne juga ſerva daret:
Sed qvo animus ſubducti habitator corporis ingens
Iret, Cœlipetax qvò impetus hanc traheret.
Eſſe videbatur qvod tunc, WIDEMANNE Platoni
Cauſa moræ, hocce Tibi datqve fovetq; decus.
Corporis im̃odica non qvod ſis mole gravat⁹;
Molem ſed luſtres corporis immodicam.
Et qvod Diſcipulis ejus celeberrimæ Athenæ,
Hoc Tibi Præclaris Lipſia fœta Viris.
Docto hîc colloqvio monſtras qvã ſit Tibi curæ
Spondeat ut Venerem veſter Apollo ſuam.
Non negat, expecta, præſtò eſt, qvamqve intimus ardes,
Ipſa Hygiæa Tibi debita ſerta feret.

Domino Autori ac Fautori Cognatoqve dilectiſſimo fauſti ominis ergo, pingvi qvidem Minerva, ſed ſincero adfectu ſcribebat
CONRADUS TROMMERUS, Cant. Plavienſis.

G Mein

1.

MEin Freund gedenck ich an die Stunden/
Da uns in zarter Jugendt blüth/
Ein bandt der Freundtſchafft feſt verbunden/
Da unſre Sinnen und Gemüth/
In einigkeit verknüpffet wahren/
Bereit für mehr als fünffzehn Jahren.

2.

So mus in Wahrheit ich bekennen.
Ich ſpührte damahls wie dein Geiſt/
Schon auß begier fing anzubrennen/
Zu lernen was dich allermeiſt/
Für andern weiß herfür zuziehen/
Wahr nur dein einiges bemühen.

3.

Und alſo muſte ſich vermehren/
Dein fleiß in der erhitzten Bruſt;
Hippocratis, Galeni Lehren
Vergnügten dich mit höchſter Luſt/
Du ſuchteſt hier bey dieſen Linden
Den Grund der Wiſſenſchafft zufinden.

4.

Die Probe iſt dir nun gelungen/
Die Früchte zeigen deinen fleiß;
Wornach du Nacht und Tag gerungen
Was dir erwecket manchen Schweiß.
Vollführe was du angefangen
So wirſtu deinen Wunſch erlangen.

5. Der

Der Himmel mehre dein Gelücke/
Er gebe was dein Hertz begehrt/
Daß künfftig dir ein Meiſterſtücke
Nach deinen willen ſey beſchert
Er wolle dich auff allenſeiten
Mit vollen Seegen ſtets begleithen.

Glückwünſchendt ſchriebe dieſes ſeinen treuverbundenen Freunde

I.B. MYLIUS.

WJe? Nimbt Er ſich denn vor zu reden und zuſchreiben
von groſer Corpulentz/ ô mehr als mein Achat/
Daran ſich wenig noch biß dato wollen reiben/
Ob gleich die Morta ſchnell auf ſie geſtürmet hat?
Lauf Fama/ ſag' es an/ damit Er eingenommen
Mit gutem Fuge werd' in der gelehrten Welt/
Lauf Fama/ lauf geſchwind/ darům haſtu bekommen/
Die Flügel/ das es nicht zu lange ſey verhölt.
Fürwahr man höret Jhn allhier ſchon gratuliren
Das Vatterland/ das theils die Curen hat geſehn/
Und theils noch ſehen wird mit guten Glücke führen/
So von dem groſen Artz'/ Ettmüller/ herentſtehen.
Hygea zeiget ſchon die höchſte Ehren Crone/
Womit ſie zieren will Sein wohl gelahrtes Haupt:
Apollo iſt bemüht/ daß er vor ſeinem Thron
In kurtzen möge ſtehn bekräntzet und belaubt.

Doch iſt Sein wille erſt durch Reiſen zu ergründen/
Das/was Italien vor Schätze in ſich hält/
Was vor Annehmligkeit in Franckreich iſt zufinden/
Und/nach Gelegenheit/wie Holland ihm gefällt?
Wohl an Er ziehe hin/ will es Fortuna haben/
Ihm ſey Miner va hold/der Sinnen Meiſterin/
Printz Febus gebe Ihm noch mehr von ſeinen Gaben/
Die Er ſchon reichlich hat! Wolan Er ziehe hin.

Ita Nobiliſſ. DN. Candidati, Amici atqve Fautoris ſvaviſſimi, propediem futuris peregrinationibus priſcum felix ac fauſtum acclamat

Chriſtian Zſchürner Ger.
Med. Stud.